

Tora Kristine Moum Gresseth

De fullverdige nordmenn, franskmenn og polakker

En kvantitativ undersøkelse av
forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i
Norge, Frankrike og Polen

Masteroppgave i sosiologi | Lektorprogrammet i samfunnsfag
Veileder: Zan Strabac

Juni 2022

Tora Kristine Moum Gresseth

De fullverdige nordmenn, franskmenn og polakker

En kvantitativ undersøkelse av forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i Norge, Frankrike og Polen

Masteroppgave i sosiologi | Lektorprogrammet i samfunnsfag
Veileder: Zan Strabac
Juni 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Temaet for denne oppgaven er etnisk nasjonalisme. Jeg undersøker forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme og hvorvidt det er systematiske forskjeller i disse faktorene mellom Norge, Frankrike og Polen. Dette gjør jeg ved å undersøke om kjønn, alder, inntekt, utdanning, religiøsitet, fordommer mot homofil, fordommer mot kvinner, patriotisme og etnosentrisme påvirker etnisk nasjonalisme. Oppgaven er en komparativ case-studie, hvor den metodiske tilnærmingen er logistisk regresjon.

Anvendt datamateriale er femte bølge av European Values Study fra 2017. Avhengig variabel er basert på spørsmål om hvorvidt respondentene mener det å ha avstamning fra det respektive landet er viktig, for å være henholdsvis norsk, fransk og polsk. For å etablere et bakteppe for oppgavens analyse, redegjøres det for tidligere forskning på både etnisk nasjonalisme og holdning til innvandring. Dette ettersom det antas å være fellestrekk mellom faktorene som påvirker disse to fenomenene.

Utbredelsen av etnisk nasjonalisme viser seg å være høyest i Polen og lavest i Norge. Oppgavens funn indikerer at utdanning, fordommer mot homofile samt patriotisme gjør seg gjeldende som forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i alle land. Videre er alder, fordommer mot kvinner samt etnosentrisme å anse som forklaringsfaktorer i Norge og Frankrike, men ikke i Polen. Variabelen religiøsitet skiller seg ut ved å ha tre forskjellige effekter, hvorav den ikke er signifikant i Norge, svakt liberaliserende i Frankrike og er en konservativ komponent i Polen.

De signifikante funnene i oppgaven er i tråd med tidligere forskning, hvor utdanning står som eneste variabel med liberaliserende effekt i alle tre land. De resterende signifikante resultatene, foruten religiøsitet i Frankrike, indikerer at variablene har en positiv effekt på sannsynligheten for å støtte etnisk nasjonalisme. I sin helhet viser denne oppgaven at etnisitet er fortsatt av betydning i vurdering av andre menneskers nasjonalitet.

Abstract

The theme of this thesis is ethnic nationalism. I investigate explanatory factors for ethnic nationalism and whether there are systematic differences in these factors between Norway, France and Poland. I do this by examining whether gender, age, income, education, religiosity, prejudice against homosexuals, prejudice against women, patriotism and ethnocentrism affect ethnic nationalism. This thesis is a comparative case study, where the methodological approach is logistic regression.

The data material used is the fifth wave of the European Values Study from 2017. The dependent variable is based on the question of whether the respondents think that having descent from the respective country is important in order to be Norwegian, French and Polish, respectively. In order to establish a background for the thesis' analysis, previous research on both ethnic nationalism and attitudes towards immigration is described. This due to an assumption that there are common features between the factors that affect these two phenomena.

The prevalence of ethnic nationalism turns out to be greatest in Poland and lowest in Norway. The findings of this thesis indicate that education, prejudice against homosexuals and patriotism apply as explanatory factors for ethnic nationalism in all countries. Furthermore, age, prejudice against women and ethnocentrism are to be regarded as explanatory factors in Norway and France, but not in Poland. The variable religiosity stands out by having three different effects, of which it is not significant in Norway, slightly liberalizing in France and is a conservative component in Poland.

The significant findings in this thesis are in line with previous research, where education is the only variable with a liberalizing effect in all three countries. The remaining significant results, besides religiosity in France, indicate that the variables have a positive effect on the likelihood of supporting ethnic nationalism. In its entirety, this thesis shows that ethnicity is still important in assessing other people's nationality.

Forord

Denne masteroppgaven er en markering på at jeg har fullført lektorutdanningen ved NTNU. Disse fem årene har vært noen av de beste i mitt liv. Når jeg nå leverer masteroppgaven min er det på sin plass å takke de som har gjort både arbeidet med masteroppgaven, og studiet generelt, til en hyggelig og fin prosess.

Først og fremst ønsker jeg å rette en takk til min flinke og tålmodige veileder, Zan Strabac. Du fortjener en takk for god veiledning, hvor du har bidratt med innsikt i både tematikk og metode, samt har kommet med beroligende ord i en uvant prosess.

En evig stor takk rettes til Ingrid, Elise, Randine og Martine. Takk for alle hyggelige pauser, gode samtaler, motiverende ord og for at dere er verdens fineste venner. Hverken masterprosessen eller lektorstudiet som helhet hadde vært mulig å gjennomføre uten dere ved min side. Videre vil jeg også takke samboeren min, Runar, for at du i denne prosessen alltid har tatt imot en sliten kjæreste med åpne armer og gode ord. Stor takk rettes også til lunsjgjengen – Alan, Vilde og Øyvind – dere har vært uvurderlige i en lang masterprosess. Jeg setter stor pris på dere. En takk går også til klassen som helhet, for samholdet, gode klassefester og mye sprell – dere kommer til å bli trygge, gode og initiativrike lærere (eller hva enn dere ender opp som).

Min kjære pappa fortjener en enorm takk for å ha korrekturlest hele oppgaven. Jeg vet du har lagt inn stor innsats pappa, og det er jeg veldig takknemlig for. En takk til øvrig familie er også på sin plass, takk for gode råd og solid støtte. Dere har vært, og er, en stor trygghet.

Nå nærmer jeg meg læreryrket med stormskritt, noe som både er spennende og litt skummelt. Arbeidet med denne oppgaven har gitt meg kunnskap jeg vil ta med meg inn i lærerjobben. Jeg sitter blant annet igjen med innsikt i bakgrunner for inkludering og ekskludering, samt hvordan mennesker vurderer andre ut ifra eget standpunkt. Dette er viktige områder å ha kjennskap til i læreryrket og i livet generelt. Med denne kunnskapen, samt kunnskapen jeg har ervervet i løpet av tidligere studieår, skal jeg etter hvert gå ut i læreryrket med hevet hode.

Med disse ordene takker jeg for fem fine og minneverdige år ved NTNU, jeg setter evig pris på alle som har vært med på å gjøre disse årene helt fantastiske.

Tora Kristine Moum Gresseth
Trondheim, juni 2022

Innhold

Tabeller	xiii
1 Innledning	1
1.1 Oppgavens tema og problemstilling	2
1.2 Oppgavens struktur	3
2 Etnisk nasjonalisme i Norge, Frankrike og Polen	5
2.1 Frankrike	6
2.2 Polen	7
3 Teori og tidligere forskning	9
3.1 Etnisk nasjonalisme	9
3.2 Etnisitet, nasjon og nasjonalisme	9
3.3 Tidligere forskning på etnisk nasjonalisme	11
3.4 Etnisk nasjonalismes føringer for syn på innvandring	12
3.5 Forklaringsfaktorer for holdninger til innvandring og etnisk nasjonalisme	13
4 Metode	16
4.1 Datamateriale og utvalg	16
4.2 Metodisk tilnærming: Komparativ case-studie	17
4.3 Avhengig variabel	18
4.4 Uavhengige variabler	19
4.4.1 Modell 1: Sosiodemografiske variabler	19
4.4.2 Modell 2: Religiøsitet	21
4.4.3 Modell 3: Generelle fordommer	22
4.4.4 Modell 4: Etnosentrisme og patriotisme	23
4.5 Deskriptiv statistikk	25
4.6 Reliabilitet	26
5 Analyse	27
5.1 Fordeling på avhengig variabel	27

5.2	Resultater Norge	29
5.3	Resultater Frankrike	32
5.4	Resultater Polen	35
6	Diskusjon	38
6.1	Sosialdemografiens varierende betydning	38
6.2	Religiøsitet som både liberal og konservativ komponent	40
6.3	Fordommer kan være generelle	42
6.4	Å være patriotisk og etnosentrisk	43
6.5	Systematiske forskjeller og føringer for integrering	46
7	Konklusjon	48
7.1	Videre forskning	50
	Referanser	52
	Vedlegg	57

Tabeller

Tabell 1 Deskriptiv statistikk	25
Tabell 2 Fordeling på avhengig variabel	27
Tabell 3 Logistisk regresjon - etnisk nasjonalisme i Norge	29
Tabell 4 Logistisk regresjon - etnisk nasjonalisme i Frankrike	32
Tabell 5 Logistisk regresjon - etnisk nasjonalisme i Polen	35

1 Innledning

Nordmenn er nordlendinger, trøndere, sørlendinger – og folk fra alle de andre regionene. Nordmenn har også innvandret fra Afghanistan, Pakistan og Polen, Sverige, Somalia og Syria. [...] Det er ikke alltid så lett å si hvor vi er fra, hvilken nasjonalitet vi tilhører (Kong Harald, 2016).

Er det norske folket enige med Kong Harald? Kan mennesker som har innvandret fra Afghanistan være norske? Dette sitatet fra en tale holdt av Kong Harald har fått mye oppmerksomhet i Norge, hvor det har vekket både begeistring og kontrovers. Utdraget fra talen kan ses i sammenheng med forestillingen om at betydningen av etnisitet svinner hen i den moderne verden, en idé som er utbredt blant sosiologer (Nielsen, 1985). Denne ideen stammer fra kjølvannet av andre verdenskrig hvor det ble antatt at den globale flyten av mennesker, ideer, penger og praksiser ville viske ut skillene mellom etniske grupper (Hummell, 2014). På tross av et stadig tettere globalt samarbeid har flere sosiologer stilt seg kritisk til tanken om at etnisitet svinner hen (Hummell, 2014; Olzak, 1992).

Spørsmålet om hvorvidt etnisitet har mistet betydning er interessant å se i lys av innvandring i Europa. Innvandring medfører som kjent multietniske stater. I dette legges det at det blir et betydelig innslag av etniske grupper som ikke hører til den etniske majoriteten. De siste ti-årene har det vært mye innvandring til Europa, hvor den har vært mest omfattende i Vest-Europa og mindre omfattende i Øst-Europa (European Migration Network, u.å.). Som konsekvens av krigen i Ukraina har dette endret seg, da man ser at mange ukrainere har flyktet til Polen. Dermed vil Polen kunne stå som eksempel på et land som har vært lite preget av innvandring tidligere, som nå tar imot store mengder ukrainere. Et aspekt jeg anser som spennende ved innvandring, er hva som skjer med disse innvandringsgruppene med tiden. Forblir de en separat etnisk minoritet eller blir de fullt akseptert som medlemmer av nasjonen og blir integrert?

Innvandring kan altså kobles til nasjonstilhørighet, hvor det stilles spørsmål til hvem som er fullverdige medlemmer av nasjonen. Når det gjelder bakgrunn for nasjonstilhørighet er det to eksempler som ofte trekkes frem – Tyskland og Frankrike. Tyskland har tradisjonelt blitt anvendt som et eksempel på at avstamning har en eksplisitt betydning for hvorvidt innvandrere blir akseptert som fullverdig tyske (Reeskens & Hooghe, 2010). Her er et nasjonalt medlemskap etnisk eksklusivt, hvor det å ha avstamning fra flere århundre tilbake er

tilstrekkelig for å få tysk statsborgerskap (Kaufman, 2019; Reeskens & Hooghe, 2010). Tyskland er dermed et eksempel på et land med en etnisk forståelse av nasjonalisme. Frankrike omtales ofte som en motsetning til Tyskland i denne sammenheng, hvor nasjonalt medlemskap i Frankrike er tuftet på etterlevelse av franske lover og verdier, samt fransk kultur (Reeskens & Hooghe, 2010). I Frankrike vil ikke fransk avstamning være nødvendig for og anses som fullverdig medlem av nasjonen. Diversiteten når det gjelder betydning av etnisitet gjør det interessant å undersøke utbredelsen av, og forklaringsfaktorene for, den nevnte etniske forståelsen av nasjonalisme. Å undersøke etnisk nasjonalisme er viktig ettersom samfunn må finne en måte å fungere i lys av denne realiteten, hvor flere europeiske land opplever relativt høy grad av innvandring.

1.1 Oppgavens tema og problemstilling

Temaet for denne oppgaven er som nevnt etnisk nasjonalisme, hvor målet i oppgaven er å undersøke hvilke forklaringsfaktorer som bidrar til å påvirke etnisk nasjonalisme. Begrepet etnisk nasjonalisme er todelt, hvor både etnisitet og nasjonalisme er store og omfangsrike begreper. For å gi et bilde på hvordan disse begrepene forstås i denne oppgaven, vil jeg her definere etnisitet og etnisk nasjonalisme, før jeg i teoridelen av oppgaven går mer detaljert inn på tematikken.

Begrepet etnisitet har ingen allmenn definisjon, og begrepet anvendes på et mangfold måter (Strabac & Valenta, 2015). For å definere etnisitet slik det vil forstås i denne oppgaven, vil jeg trekke frem Weber sin definisjon om etniske grupper:

Vi skal kalle «etniske grupper» de grupper av mennesker som holder en subjektiv tro på deres felles opphav på grunn av likheter i fysisk utseende eller likheter i deres skikker [kultur], eller begge deler, eller på grunn av kollektive minner om kolonisering og migrasjon [...]. Det spiller ingen rolle om et objektivt blodsslektskap finnes eller ikke (Weber, 1978 [1922], oversatt i Strabac & Valenta, 2015, s. 136).

Webers definisjon setter søkelys på forestillinger om felles opphav, som peker i retning av en subjektiv tro på et blodsslektskap. Ved å trekke linjer til etnisk nasjonalisme basert på Webers definisjon av etniske grupper, ser man en nasjonalismeform som baserer seg på at ens etniske gruppe *er* nasjonen (Reeskens & Hooghe, 2010). Altså en tanke om at man må tilhøre majoritetens etniske gruppe for å være et fullverdig medlem av nasjonen. I lys av Webers definisjon på etniske grupper, vil etnisk nasjonalisme basere seg på en *subjektiv* oppfatning av felles opphav, og denne tanken er sterk i etnisk nasjonalisme. Etnisk nasjonalisme blir dermed

en viktig faktor når det gjelder motstand av innvandring og sjansene for senere fullstendig integrering. Dette ettersom kravene for å være en del av nasjonen er å ha samme avstamning som majoritetens etniske gruppe. For mine formål er etnisk nasjonalisme særlig interessant med tanke på dens sammenheng med holdning til innvandrere og innvandring, samt utsiktene for integrering av innvandrere i mottakerlandene.

I denne oppgaven kobles etnisk nasjonalisme til at etnisitet legger føringer for hvem man anser som sin inn-gruppe og hvem man ønsker å beholde som ut-gruppe. Dette undersøker jeg i Norge, Frankrike og Polen, med formål om å kunne se hva som skiller, samt forener, individuelle forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i disse tre landene. For å analysere dette anvender jeg logistisk regresjon, hvor jeg sammenligner resultatene fra hvert av landene i en komparativ case-studie. Datamaterialet jeg anvender i denne oppgaven er runde fem av European Values Study fra 2017. Etnisk nasjonalisme blir i oppgaven operasjonalisert gjennom en variabel som stiller spørsmål til hvorvidt respondentene i undersøkelsen mener det er viktig å ha avstamning fra landet for å være henholdsvis norsk, fransk eller polsk. I en norsk kontekst kan dette spørsmålet forstås som hvorvidt man er enig i at man må være etnisk norsk for å *være norsk*. Altså om respondentene mener at det å innfri idéen om et felles familieopphav, er nødvendig for å være et fullverdig medlem av nasjonen.

Problemstillingen for oppgaven er todelt, og lyder som følger: Hvilke faktorer påvirker etnisk nasjonalisme, og finnes det systematiske forskjeller i disse faktorene mellom Norge, Frankrike og Polen?

1.2 Oppgavens struktur

I den følgende delen av oppgaven vil jeg først redegjøre for bakgrunnen for valg av Norge, Frankrike og Polen som caser. Dette for å gi en forklaring på hvorfor disse tre landene anses som å være av interesse når det gjelder å undersøke etnisk nasjonalisme, samt for å gi kontekstuell informasjon. Videre vil jeg i kapittel tre presentere et teoretisk rammeverk, bestående av teori og tidligere forskning som skal bidra til å belyse oppgavens tematikk og forskningens resultater. Fokuset vil her ligge på etnisk nasjonalisme og holdning til innvandring, hvor jeg også vil inkludere en kort drøftelse av hvorfor disse to aspektene kan ses i sammenheng når det gjelder teori og tidligere forskning. I oppgavens fjerde kapittel, metodekapittelet, beskrives og begrunnes den metodiske tilnærmingen som er anvendt i denne oppgaven. Kapittelet inneholder også en vurdering av datamaterialets validitet og reliabilitet. Oppgavens analysekapittel står som kapittel fem, og består av en presentasjon av funn, samt

analyse av funnene. Analysekapittelet er strukturert etter land og funnene sammenlignes gjennomgående. I kapittel seks – diskusjonskapittelet, diskuterer jeg betydningen av, og forskjellene mellom funnene i lys av teori, tidligere forskning og kontekstuell informasjon om de respektive landene. Avslutningsvis er kapittel sju konklusjonen, hvor jeg trekker trådene sammen, oppsummerer hovedfunnene og besvarer problemstillingen.

2 Etnisk nasjonalisme i Norge, Frankrike og Polen

I denne delen av oppgaven vil jeg redegjøre for valg av land. Redegjørelsen vil tydeliggjøre hvorfor Norge, Frankrike og Polen er av interesse når det gjelder å undersøke etnisk nasjonalisme på bakgrunn av kontekstuell informasjon om landene.

Valg av Norge som analyseobjekt kommer delvis av at jeg er født og oppvokst i Norge, og dermed ønsker å undersøke hva som påvirker etnisk nasjonalisme i mitt eget hjemland.

Samtidig er Norge et eksempel på et land som, med unntak av samene, var etnisk homogent relativt lenge før innvandringen til landet økte etter 1960-årene (Hellevik & Hellevik, 2017). Norges innvandringshistorie var fram til 1960-årene hovedsakelig preget av innvandring fra andre nordiske land i beskjedent omfang. Innvandrerbefolkningen mer enn tidoblet seg i Norge mellom 1970 og 2015. Dette viser en relativt hyppig innvandring. Dette indikerer også at Norge har gått fra å være et nokså homogent samfunn til et mer heterogent samfunn med henblikk på etnisitet og kultur. Videre omtales Norge som et land med relativt lav utbredelse av etnisk nasjonalisme, som indikerer at nordmenn ikke er opptatt av etnisitet når det gjelder nasjonalitet (Larsen, 2017). Utbredelsen har ifølge Larsen (2017) holdt seg stabil fra 1995 til 2013. I lys av den økende innvandringen til Norge kan dette tilsi at utbredelsen av etnisk nasjonalisme i Norge er uavhengig av antall innvandrere bosatt i landet.

Norge har også gjennomgått endringer når det gjelder religiøsitet, da landet har vært gjennom en sekulariseringsprosess (SSB, 2021). I dette ligger det blant annet at det er det stadig færre som er medlem av Den norske kirke. Den norske kirke er evangelisk-luthersk, hvor 72 prosent av befolkningen nå står som medlemmer. Selv om Den norske kirke har en høy andel medlemmer, er det ifølge Botvar og Urstad (2011) færre enn ti prosent som deltar på gudstjenester. Dette vitner om en lav grad av religiøs aktivitet i Norge, noe som stemmer overens med at Norge blir omtalt som et av verdens mest sekulære land (Botvar & Urstad, 2011; Ringdal, 2004). Samtidig har Norge på bakgrunn av innvandring sett en økende grad av andre religioner (SSB, 2017). På bakgrunn av Norges innvandringshistorie og sekulariseringsprosess, anser jeg det som spennende å undersøke hvilke faktorer som påvirker etnisk nasjonalisme i Norge.

2.1 Frankrike

Frankrike omtales som skoleeksempelet på borgerlig nasjonalisme, da landets statsborgere anses å være medlemmer i nasjonen (Reeskens & Hooghe, 2010). Nasjonalitetsforståelsen i landet tydeliggjøres ved å se til Charles de Gaulle, tidligere president i Frankrike, sitt utsagn at Frankrike ikke er en etnisitet, men en idé (Eriksen, 1993). Denne franske universalismen legger føringer for at en franskmann er en franskmann, hvor etnisitet, opphav og religion ikke er relevant å definere i den sammenheng (York, 2020). Som et bilde på dette er det i Frankrike forbudt å samle inn data om blant annet etnisitet, fra loven om informasjon og frihet fra 1978 (York, 2020). Her det en tydelig motsetning til etnisk nasjonalisme, hvor etnisitet anvendes som kriterium for nasjonalitet (Reeskens & Hooghe, 2010). Dermed anser jeg det som interessant å undersøke hvorvidt etnisk nasjonalisme også er tilstedeværende i Frankrike, samt hva som eventuelt påvirker denne utbredelsen.

Samtidig som Frankrike er tuftet på prinsipp om universalisme, preges deler av den politiske diskursen av negative holdninger til innvandrere. Dette gjør seg eksempelvis gjeldende i det nest største politiske partiet, Rassemblement National (tidligere Front National). Dette fremgangsrike høyrepopulistiske partiet har *nasjonal prioritet* som kampsak (Mayer, 2018). I nasjonal prioritet ligger det blant annet å prioritere de etnisk franske fremfor innvandrere når det kommer til jobber, helsevesen og lignende. I denne sammenheng er det nærliggende å påpeke at Frankrike er en økonomisk stormakt, som lenge har hatt en stor innvandrerbefolkning (Boubtane, 2022). Etter andre verdenskrig sto Frankrike fremfor et stort arbeid med å gjenoppbygge landet, og for å gjenopprette arbeidskraft åpnet de for arbeidsinnvandring. Videre var også nylig uavhengige kolonier en stor kilde til innvandring. Eksempelvis utgjør algeriere en av de største etniske gruppene i Frankrike, hvor marokkanere og portugisere følger (Boubtane, 2022). Mange algeriere flyttet til Frankrike da de ble garantert fransk statsborgerskap, basert på en fransk innsats for å vise at Algerie fortsatt var en integrert del av Frankrike. Den økonomiske krisen som fulgte etter oljesjokket i Frankrike på 1970-tallet medførte drastiske restriksjoner på innvandringsfronten. Arbeidsinnvandrere som allerede var i Frankrike, ble oppmuntret til å forlate Frankrike frivillig. Innsatsen for å få innvandrere til å flytte hjem var særlig rettet mot nordafrikanere.

Nyere historie i Frankrike inneholder det som av mange innvandrere anses som diskriminerende politikk, eksemplifisert med forbud mot ansiktsdekkende hodeplagg og burkini, samt forslag om å forby religiøse symboler i offentligheten (Nissen, 2021; The Economist, 2020). Disse forbudene er en del av det franske prinsippet *laïcité*, som betyr et

totalt skille mellom stat og religion (Paszkiwicz, 2021). Laïcité har røtter i den franske revolusjon, og lovfester retten til å tro, eller ikke tro (The Economist, 2020). Kritikere hevder at det i praksis er et skalkeskjul for antiklerikalisme, hvor resultatet er å hindre den troende i å utøve sin tro, i stedet for å fremme tanke- og religionsfrihet. Tanken bak prinsippet er at det er staten som skal samle det franske folk, og ikke religion. Når det gjelder religiøse grupper er katolikker den største i Frankrike, hvor tilhørerne utgjør mer enn 60 prosent av befolkningen (Główny Urząd Statystyczny, 2020). Frankrike har hatt et anspent forhold til del katolske kirken. Historien svinger mellom antiklerikale holdninger som kom ved den franske revolusjonen, og sterk katolsk forankring blant annet representert ved Napoleons anerkjennelse av katolisismen som flertallets religion (Betros, 2010). I videre linjer har Frankrike gjennomgått det som omtales som en intensiv sekularisering i andre halvdel av det 20. århundre (Główny Urząd Statystyczny, 2020). Den nest største gruppen er de som ikke er relatert til noen religion, og de utgjør omtrent 30 prosent av befolkningen. Dette gir et bilde på Frankrike som mindre preget av religiøsitet enn tidligere. Samtidig er deler av spiritualiteten i Frankrike vanskelig å beskrive med kvantitative indikatorer. På bakgrunn av borgerlig-nasjonalisme-stempelet, religionsutbredelsen, universalismen og laïcité, anser jeg det som interessant å undersøke hva som påvirker etnisk nasjonalisme i Frankrike.

2.2 Polen

Som en kontrast til Norge og Frankrike ønsket jeg å inkludere et land som har tydelige innslag av etnisk nasjonalisme. Valget falt dermed på Polen av flere grunner. En av grunnene til dette er at etnisk nasjonalisme antas å ha sammenheng med at landet har vært underlagt en annen etnisk gruppe (Feinstein & Bonikowski, 2021). Polen er et land med lang historie av okkupasjoner og tider uten stat (Prazmowska, 2010). Det som i dag er Polen, ble blant annet hardt rammet av kriger på 1600-tallet og har vært underlagt Russland etter Napoleonskrigene. Etter første verdenskrig ble Polen en selvstendig republikk, før det ble okkupert av Tyskland under andre verdenskrig og i praksis ble styrt av Sovjetunionen etter krigen. På tross av okkupasjoner og delinger av Polen både vedvarte og økte en følelse av polsk nasjonal enhet over tid. I 1989 ble Polen en demokratisk og selvstendig stat (Prazmowska, 2010).

Den katolske kirken spilte en viktig rolle i samtalene som formet Polens styre og samfunn etter bruddet med kommunismen (Prazmowska, 2010). Det religiøse samfunnet i Polen har gått gjennom store endringer gjennom historien, blant annet da tyskerne likviderte kirkens lederskap og undertrykte kirken (Osa, 1989). Paradoksalt nok ble konsekvensene av disse

handlingene økt legitimitet til den polske kirken, som gikk fra å være føydal til å bli en dynamisk organisasjon som var godt forberedt på motgang. Kirken fortsatte å være motstandsdyktig under den kommunistiske kontrollen etter andre verdenskrig (Osa, 1989). Denne motstandsdyktigheten gjennom krevende tider, har bidratt til at katolsk kristendom har blitt svært knyttet opp mot den polske identiteten. I forlengelse av Polens sterke religiøse identitet, kan det trekkes fram at Polen i nyere tid erklærte LHBT-frie soner, hvorav LHBT er et akronym for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (Brekke, 2020; NRK, 2021). Ifølge Golebiowska (2017) er polakkene som er mer religiøse er mindre positive til homofili. I denne sammenheng kan man se at omtrent 88 prosent av befolkningen i Polen anser seg som katolikker, og at sekulariseringen er saktegående (Główny Urząd Statystyczny, 2020). Dermed anser jeg Polen et interessant land når det gjelder etnisk nasjonalisme, da det er tydelig at Polen er konservative på flere områder.

Polen omtales som et land hvor etnisk nasjonalisme er utbredt (Larsen, 2017). Dette i likhet med andre land med lignende historiske hendelser og geografiske plasseringer, som eksempelvis Tsjekkia og Slovakia. En annen grunn til at Polen er interessant å undersøke i lys av etnisk nasjonalisme, er sammensetningen av befolkningen i landet. I denne sammenheng er det nærliggende å nevne at Polen var landet med lavest prosentvis utenlandsfødt befolkning av alle EU-land i 2019, noe som viser at Polen er et land med relativt homogen befolkning (European Migration Network, u.å.). Som en konsekvens av krigen i Ukraina vil dette endre seg da Polen antas å ta imot over 4 millioner flyktninger innen slutten av 2022 (Regional Refugee Response Plan, 2022). Et innblikk i etnisk nasjonalisme i Polen vil dermed kunne gi et spennende innblikk i hvordan polakker stiller seg til hvordan de vurderer hvem som er polakker, før de drastiske endringene forekommer.

3 Teori og tidligere forskning

I denne delen av oppgaven vil jeg redegjøre for teori og tidligere forskning jeg vurderer som relevante for oppgavens problemstilling. Først finner jeg det nødvendig å se eksplisitt på etnisk nasjonalisme. Deretter vil redegjørelse for begrepene etnisitet, nasjon og nasjonalisme inkluderes, da forståelse for disse begrepene er essensielt for å gå i dybden på etnisk nasjonalisme. Videre redegjøres det for tidligere forskning på etnisk nasjonalisme i Europa og Norge. I neste del av kapittelet trekker jeg frem forskning som viser hvordan etnisk nasjonalisme og negative holdninger til innvandring henger sammen. På bakgrunn av dette redegjøres det for tidligere forskning på slike forklaringsfaktorer.

3.1 Etnisk nasjonalisme

Etnisk nasjonalisme er en av bestanddelene i en dikotomi, hvor borgerlig nasjonalisme står som motpart. Dikotomien springer ut fra skillene for hvilke kriterier som anses som essensielle for å identifisere nasjonalitet (Jaskułowski, 2010). Dikotomien har røtter hos Kohn, som skilte mellom østlig og vestlig nasjonalisme i Europa rundt andre verdenskrig (Lecours, 2000). Det Kohn omtalte som østlig nasjonalisme benevnes i denne oppgaven som etnisk nasjonalisme. Denne formen for nasjonalisme baserer seg som nevnt på biologiske egenskaper, hvorav det å være medlem av majoritetens etniske gruppe er et krav for å være fullverdig medlem av nasjonen (Reeskens & Hooghe, 2010). Å ha samme avstamning som majoritetens etniske gruppe, anses her som den mest karakteristiske og betydningsfulle faktoren. Borgerlig nasjonalisme på sin side, identifiserer medlemskap med statsborgerskap som krever lojalitet til et felles sett med verdier og politiske praksiser (Reeskens & Hooghe, 2010). Som følge av krav om opphav, anses etnisk nasjonalisme som illiberal og ekskluderende, mens borgerlig nasjonalisme anses som liberal og inkluderende. I videre linjer omtaler Lecours (2000) en overgang fra etnisk til borgerlig nasjonalisme som en nødvendig konsekvens av utvikling, som ved bruk av Reeskens og Hooghe (2010) sine beskrivelser, peker på en overgang fra en ekskluderende til en inkluderende nasjonalisme.

3.2 Etnisitet, nasjon og nasjonalisme

Etnisitet og nasjonalisme er viktige begrep når det kommer til etnisk nasjonalisme. Videre er begrepet nasjon sentralt for å forstå nasjonalisme. Den moderne forståelsen av nasjonen

stammer fra den franske revolusjonen, hvor nasjonalstaten hevdet seg som erstatning for eneveldet (Østerud, 2007). I kjølvannet av revolusjonen ble kulturell integrasjon og språklig standardisering satt som initiativ til å homogenisere folket og skape et nasjonsfellesskap. I senere tid har nasjonen blitt beskrevet på mange vis, og et av de kjente synspunktene på nasjonen er Webers skille mellom stat og nasjon. Weber peker på nasjonen som en idé, en vilje til samhörighet og kulturfellesskap, mens staten blir ansett som en organisasjonsform, en politisk institusjon og maktmonopol (Østerud, 2007).

I likhet med Weber bygger også Anderson (1991) på at nasjonen ikke er noe håndfast, og definerer nasjonen som et forestilt politisk fellesskap. I denne tilnærmingen utdyper Anderson (1991) vektleggingen av «forestilt» ved å poengtere at medlemmene av en nasjon ikke vil ha kjennskap til flestparten av menneskene de deler nasjon med, men at de likevel anser hverandre for å være en del av det samme fellesskapet. Dette kan man også se hos Gellner (1983) som peker på at nasjonen er en konstruksjon, hvor essensen i en nasjon enten er anerkjennelsen av hverandre som deler av et fellesskap, eller det å ha spesifikke vektlagte likheter. Forståelsen av nasjonen som en idé eller en forståelse går altså igjen hos både Weber, Anderson (1991) og Gellner (1983). I videre linjer fremstilles også nasjonen som en utvidet familie, som reflekteres i bruken av begrep som «fedreland» og «moderland» (Østerud, 2007).

Nasjonen som en idé eller en forståelse kan ses i sammenheng med Webers definisjon av etniske grupper. Som tidligere nevnt anvendes Webers definisjon av etniske grupper som et bilde på etnisitet i denne oppgaven, hvor etnisitet defineres som basert på en subjektiv tro på et felles opphav og blodsslektskap (Weber, 1978 [1922], i Strabac & Valenta, 2015). Det finnes svært mange definisjoner på etnisitet, hvor jeg har valgt å anvende Webers definisjon, som kan anses som en klassiker. Dette ettersom definisjonen stemmer overens med et av hovedaspektene i etnisk nasjonalisme, nemlig troen på et felles opphav. Definisjonen trekker videre inn den manglende viktigheten av *faktisk* blodsslektskap, hvor dette tydeliggjør det subjektive aspektet som også gjør seg gjeldende for etnisk nasjonalisme. Dette vises tydelig da etnisk nasjonalisme trekker mye av sin kraft fra forestillingen om at medlemmene av nasjonen er en del av en utvidet familie, som til syvende og sist skal være bundet sammen av et felles blodsslektskap (Muller, 2008). Samtidig har etnisitet en kulturell dimensjon. Eriksen (2010) vektlegger denne dimensjonen i sin definisjon, hvor etnisk identitet ses i sammenheng med subjektive kulturforskjeller. I dette ligger det at kulturforskjeller vektlegges når man er i kontakt med en annen etnisk gruppe. Videre poengterer Eriksen (2010) at det varierer hvilke

forskjeller som er relevant for å avgjøre etnisk tilhørighet. I denne oppgaven er fasetten blodsslektskap den viktigste innen etnisitetsbegrepet, da avstamning er i fokus, og dermed anvendes Webers definisjon på etnisitet. Avstamning vil dermed anvendes som et bilde på etnisitet i denne oppgaven.

Et fellestrekk mellom de ovennevnte beskrivelsene av nasjonen og etniske grupper, er beskrivelsen av de som en idé heller enn en objektiv sannhet. I dette møtepunktet mellom etniske grupper og nasjonen kan man se til nasjonalisme, hvor Calhoun (1993) argumenterer for at det er vanskelig å skille etnisitet og nasjonalisme. Nasjonalisme er både en følelse av tilhørighet og en politisk ideologi (Østerud, 2007). En grunnleggende nasjonalistisk idé er at statens grenser skal falle sammen med nasjonens grenser. Ved etnisk nasjonalisme skaper dette en inn-gruppe og en ut-gruppe basert på etnisitet. Dette forholdet vil forbli stabilt da kravet om eksempelvis norsk avstamning for å være norsk er umulig å oppfylle for innvandrere, da det ikke er mulig å ønske seg til at man har avstamning fra et annet sted. Som konsekvens av dette vil innvandrere bli en ut-gruppe.

3.3 Tidligere forskning på etnisk nasjonalisme

Wegscheider og Nezi (2021) undersøker årsaker til borgeres etniske og borgerlige forestillinger om nasjonalt og europeisk statsborgerskap. Her omtales både etnisk og borgerlig nasjonalisme som ekskluderende, men førstnevnte omtales som den mest ekskluderende. I likhet med datagrunnlaget i denne oppgaven anvender Wegscheider og Nezi (2021) European Values Study fra 2017, hvor de setter søkelyset på 20 medlemsstater av den Europeiske Union. Etnisk nasjonalisme operasjonaliseres her gjennom en skala som setter søkelys på viktigheten av å være født i landet og viktigheten av å ha avstamning fra landet. Funnene indikerer at det er de samme faktorene som påvirker etnisk og borgerlig nasjonalisme på nasjonalt nivå og når det gjelder syn på et nasjonalitet i Europa generelt. Politisk identitet er en av disse faktorene, hvor dette innebærer å identifisere seg med landet sitt og med Europa som helhet. Videre skisseres det at folk med konservative holdninger til sosiale verdier, som eksempelvis negativt syn på homofile, likestilling og abort, er mer sannsynlig å ha en etnisk forestilling om nasjonalisme. Da Wegscheider og Nezi (2021) undersøker forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i sammenheng med forestillinger om både nasjonalt og europeisk statsborgerskap, er funnene generelle for de inkluderte landene. Dermed ønsker jeg mer konkrete resultat, og har derfor et snevrere fokus når det gjelder land.

Integreringsbarometeret har et snevrere fokus og kartlegger den norske befolkningens holdninger til spørsmål om innvandring, integrering og mangfold (Brekke et al., 2020). I denne sammenheng undersøkes det hvor viktig nordmenn mener forskjellige betingelser er for å være norsk (Brekke et al., 2020). Her settes det søkelys på hvor viktig respondentene mener det er med norsk avstamning, som i lys av Reeskens og Hooghe (2010) kan anses som et bilde på etnisk nasjonalisme. Slik det kommer frem av Integreringsbarometeret mener 11 prosent av den norske befolkningen at det er svært viktig å ha norsk avstamning for å være norsk og 21 prosent mener det er ganske viktig. Brekke et al. (2020) tydeliggjør videre at de ikke vet hvordan respondentene har forstått begrepet «avstamning» i deres spørsmål, da det ikke er tydelig om det er tilstrekkelig at familien har bodd her lenge eller om det er nødvendig at familien opprinnelig kommer fra Norge. Integreringsbarometeret fokuserer her på holdninger, og ikke bakgrunn for holdningene, som er fokuset i denne oppgaven.

3.4 Etnisk nasjonalismes føringer for syn på innvandring

Som tidligere nevnt er sammenhengen mellom etnisk nasjonalisme og holdning til innvandring, samt utsiktene for integrering av innvandrere, særlig interessant for formålet mitt med denne oppgaven. I denne sammenheng kan man se til den grunnleggende ideen bak dikotomien. Denne ideen indikerer at etnisk nasjonalismes definisjoner av nasjonen bidrar til fremmedfrykt (Jeong, 2016). Dette er knyttet til at etnisk nasjonalisme baserer seg på homogenitet, og ikke heterogenitet som innvandring fører til (Pehrson et al., 2009). Brubaker (1992) viser i denne sammenheng til at ved etnisk nasjonalisme er det vanskeligere å omfavne mennesker av ulik opprinnelse som medlemmer av det nasjonale fellesskapet, noe som fører til mer restriktive holdninger til immigrasjon. Videre har Feinstein og Bonikowski (2021) koblet syn på innvandring, etnisk nasjonalisme og historiske hendelser sammen for å forklare sammenhengen mellom de to førstnevnte. I dette ligger det at fremmedfrykt forekommer i sammenheng med etnisk nasjonalisme, hvor sistnevnte ofte er utløst av at landets historie er preget av trusler mot, eller tap av, nasjonal suverenitet utført av mennesker fra en annen etnisk gruppe.

Etnisk nasjonalisme og syn på innvandring kan dermed anses som beslektet, men er ikke det samme fenomenet. Dette ettersom etnisk nasjonalisme er knyttet til hvem som er fullverdige medlemmer av nasjonen, mens syn på innvandring omhandler hvordan man stiller seg til at mennesker kommer flyttende til landet fra andre land. Selv om man er restriktiv på hvem man ønsker å omfavne som fullverdige medlemmer av nasjonen, er det mulig å være åpen for at

innvandrere skal få bo i landet (Kashiwazaki, 1998). For å tydeliggjøre dette, kan man eksempelvis være åpen for at andre etniske grupper skal få statsborgerskap i landet sitt, men fortsatt ha tanker om at det er den etniske gruppen sin som *er* nasjonen. Samtidig har etnisk nasjonalisme og holdning til innvandring en tydelig sammenheng.

3.5 Forklaringsfaktorer for holdninger til innvandring og etnisk nasjonalisme

Som følge av sammenhengen mellom holdninger til innvandring og etnisk nasjonalisme anser jeg det som rimelig å anta at forklaringsfaktorer for førstnevnte, også kan gjøre seg gjeldende som forklaringsfaktorer for sistnevnte. I denne sammenheng kan man se til at mye av forskningen på innvandringsfeltet kretser rundt å undersøke sosiodemografiske variabler som forklaringsfaktorer. Dette innebærer blant annet kjønn, alder, inntekt og utdanning (Pettigrew et al., 2007). I denne sammenheng har generelle tendenser blitt avdekket, eksempelvis at kvinner ofte er mer tolerante enn menn (Strabac & Listhaug, 2008). Gode teoretiske forklaringer på denne sammenhengen er vanskelig å finne ifølge Strabac et al. (2012). Å finne teoretiske forklaringer på at økende alder medfører et negativt syn på innvandring har derimot vist seg å være lettere, hvor en mulig forklaring er at eldre blir mer innesluttet i sin nasjonale kultur og de nasjonale tradisjonene ifølge Pettigrew et al. (2007).

Videre har effekten av inntekt fått oppmerksomhet på innvandringsfeltet. Eksempelvis undersøker Strabac et al. (2012) etnisk intoleranse i Europa, hvor de blant annet undersøkte om de 25 prosentene av befolkningen som tjener minst er mer intolerante til andre etnisiteter. Et slikt søkelys gir muligheten til å undersøke de som ikke er skjermet for økonomisk konkurranse fra etniske minoriteter. Inntekt varierer i signifikans for Strabac et al. (2012). Dette viser til at inntekt kan fungere som forklaringsfaktor for holdninger til andre etniske grupper. Dyrstad et al. (2015) anvender inntekt som kontrollvariabel i sin undersøkelse av etnisk nasjonalisme, hvor de finner at det å støtte etnisk nasjonalisme er forbundet med lav inntekt og lav utdanning i Bosnia. Dette funnet gjør seg ikke gjeldende for Kosovo i samme undersøkelse.

Slik som med de andre sosialdemografiske aspektene er også effekten av utdanning på innvandringsholdninger mye utforsket, hvor funn ofte peker i retning av utdanning som fordomsreducerende (Strabac & Listhaug, 2008). I denne sammenheng viser Pettigrew et al. (2007) samt Strabac og Listhaug (2008), til at mennesker med høyere utdanning generelt er mer tolerant mot ut-grupper, deriblant innvandrere. I denne sammenheng viser Pettigrew et al. (2007) til at det å være intolerant overfor innvandrere, korrelerer med fordommer mot

homofile. Dette kan ses i sammenheng med teorien om at fordommer er generaliserte. I dette ligger det at individer som har fordommer mot én stigmatisert gruppe også vil ha fordommer mot flere stigmatiserte grupper (Chaney et al., 2021). Her står homofile som et eksempel på en ut-gruppe, da dette er en gruppe som mange har fordommer mot (Golebiowska, 2017). I forlengelse av dette kan man se på kvinner som en historisk minoritet, hvorav man kan anta samsvar i hvem som ikke er tolerante mot kvinner, homofile og innvandrere. I denne sammenheng viser blant annet Allport (1958) til at kvinner kan ses på som en ut-gruppe, selv om det ikke er bred enighet om dette. I denne karakteriseringen ligger det at kvinner har blitt ansett som underlegen sammenlignet med menn, da kvinner historisk har vært underpriviligert. Av denne grunn kan kvinner som minoritet og det å være en ut-gruppe ses i sammenheng, da det handler om å ha fordommer mot en gruppe som anses som underlegen en annen. Ved å ta utgangspunkt i denne sammenhengen kan dette indikere at det å ha fordommer mot kvinner, eller det å anse kvinner som en minoritet, påvirke det å ha fordommer mot innvandrere generelt eller mennesker av annen etnisitet.

Religiøsitet er et annet aspekt som har fått oppmerksomhet i forskning på innvandringsholdninger. Påvirkningen religiøsitet har på fordommer og intoleranse rettet mot etniske grupper, omtales påvirkningen som paradoksal. Sammenhengen mellom religiøsitet og fordommer kan beskrives slik: «The role of religion is paradoxical. It makes prejudice, and it unmakes prejudice. While the creeds of the great religion are universalistic, all stressing brotherhood, the practice of these creeds is frequently divisive and brutal» (Allport, 1958, s. 413). I videre linjer kan man se til Strabac et al. (2012) som understreker at effekten religiøsitet har på holdning til innvandrere og etnisk nasjonalisme er tvetydig. På den ene siden er religiøsitet på generelt nivå ofte funnet positivt korrelert med etniske fordommer og intoleranse, noe som kan komme av at religiøse individer er mer tradisjonelle og mer illiberale i sine verdenssyn. På den andre siden trekkes de universalistiske og humanistiske aspektene ved religion frem, som kan føre til at religiøse mennesker er mindre fiendtlige mot andre etniske grupper (Strabac et al., 2012).

Forskning på innvandringsfeltet vier også oppmerksomhet til etnosentrisme og patriotisme for å analysere innvandringsholdninger og nasjonalisme (Arts & Halman, 2006). I denne sammenheng blir etnosentrisme koblet til fremmedfrykt, samt til negativ holdning til innvandring (Arts & Halman, 2006). Etnosentrisme kan defineres på mange måter, hvor ulike aspekter vektlegges. En av definisjonene skisserer at ens egen gruppe står i sentrum for alt, og at ut-grupper måles opp mot ens egen positivt vurderte gruppe (Arts & Halman, 2006;

Bizmuic et al., 2021). Eksempelvis kan ut-gruppens kultur, verdier, normer og praksiser vurderes ut fra inn-gruppens forståelsesramme, som ved forherligelse av egen gruppe skaper negative bilder av ut-grupper. Eksempelvis viser Miller (2020) til etnosentrisme som sentral forklaringskraft for anti-immigrasjonsholdninger i USA. Dette ettersom innvandrerne her anses som en ut-gruppe som vurderes negativt på bakgrunn av ens egen positivt vurderte gruppe. Når det gjelder patriotisme kan dette fenomenet kobles til nasjonal stolthet (Arts & Halman, 2006). I denne sammenheng kan man se til Coenders (2001) som poengterer at patriotisme også henger sammen med grad av tilhørighet til den nasjonale inn-gruppen og landet. Sammenhengen mellom patriotisme og holdninger til innvandrere har blitt undersøkt av blant annet Willis-Esqueda et al. (2017), som konkluderer med at førstnevnte påvirker sistnevnte. I denne sammenheng kan man også se til Wegscheider og Nezi (2021) som finner signifikante sammenhenger mellom nasjonal identitet og etniske oppfatninger av nasjonalisme, både på nasjonsnivå og europeisk nivå. Ettersom det å føle seg knyttet til landet sitt er et aspekt innen patriotisme, indikerer dette at patriotisme påvirker etnisk nasjonalisme.

4 Metode

I dette kapittelet skal jeg presentere oppgavens datagrunnlag, samt den metodiske tilnærmingen jeg har benyttet meg av. Videre vil jeg presentere variablene jeg har anvendt i analysen. Variablenes validitet vil bli diskutert fortløpende i dette kapittelet i de tilfellene jeg anser det som nødvendig. Å vurdere validitet blir i denne oppgaven forstått som en teoretisk vurdering av om variablene måler det man ønsker at de skal måle (Ringdal, 2018). Deskriptiv statistikk vil presenteres og redegjøres for etter presentasjon av variablene. Til slutt i dette kapittelet vil jeg vurdere dataenes reliabilitet, hvor dette tilsier en vurdering av de senere funnernes pålitelighet.

4.1 Datamateriale og utvalg

Datamaterialet som anvendes i denne oppgaven er den femte bølgen av European Values Study fra 2017 (EVS, 2022). EVS er en storskala, tverrnasjonal og longitudinell undersøkelse med søkelys på grunnleggende menneskelige verdier (European Values Study, u.å.-a). Den første runden av EVS ble gjennomført i 1981, og undersøkelsen blir gjentatt hvert niende år. Verdierne EVS sentrerer seg rundt er familie, arbeid, livet som helhet, religion, politikk og samfunn (European Values Study, u.å.-b). Målpopulasjonen i undersøkelsen er definert som individer over 18 år som har privat bostedsadresse i det respektive landet, med ønske om samsvar mellom befolkningen og utvalget når det gjelder eksempelvis områder og sosiale grupper (European Values Study, 2020).

Å anvende European Values Study som datamateriale i denne oppgaven, gir meg muligheten til å undersøke etnisk nasjonalisme på en måte som et alternativt datasett, eksempelvis European Social Survey (ESS), ikke ville muliggjort. I likhet med EVS har ESS søkelys på Europa, hvorav målet i ESS er å kartlegge holdninger meninger og atferd (European Social Survey, u.å.). Dette er aspekter som kunne blitt inkludert også i min oppgave. Men slik arbeidet med oppgaven utartet seg, ble det tydelig at EVS som datasett var tilstrekkelig for å undersøke etnisk nasjonalisme

Datasettet jeg har anvendt fra European Social Study inneholder data fra 34 land, med til sammen 56 491 respondenter. Som tidligere nevnt er denne oppgaven en komparativ analyse som konsentrerer seg om Norge, Frankrike og Polen, og det er dermed kun data fra disse

landene som anvendes i oppgaven. Bruttoutvalget i de tre landene var henholdsvis 1122, 1870 og 1352. Da jeg skal sette søkelys på holdningene til den etniske majoriteten i de tre landene har jeg fjernet respondentene som ikke er født i det respektive landet, samt de som har to utenlandskfødte foreldre. Sistnevnte gjennomføres ettersom jeg i denne oppgaven ser på holdninger knyttet til viktigheten av å ha avstamning fra nasjonen for å bli ansett som en landsmann. I tilfeller hvor ingen av foreldrene er født i landet vil ikke dette regnes som å være en del av den etniske majoriteten, i lys av etnisk nasjonalismes krav om blodsslektskap.

Ettersom EVS har blitt gjennomført i 34 land vil det være noe variasjoner i samplingsprosedyrer i de forskjellige landene. Da jeg skal gjennomføre en sammenligning av land uten å kombinere statistikken fra de gjeldende landene, ønsker jeg å kompensere for disse forskjellene i samplingsteknikk. Som følge av dette anvender jeg designvekter, som justerer individenes sannsynlighet for å bli inkludert i utvalget (European Values Study, 2020). Designvekter i EVS er kun tilgjengelig for et utvalg av land, og av de tre landene som er inkludert i denne oppgaven er de kun tilgjengelig for Polen. Dermed anvendes designvekter på Polen, og ikke på de andre to landene.

4.2 Metodisk tilnærming: Komparativ case-studie

Denne oppgaven er en komparativ case-studie, hvor formålet er å sammenligne etnisk nasjonalisme i Norge, Frankrike og Polen, og å peke på likheter og forskjeller ved årsakene til fenomenet i disse landene. Ved å anvende komparativ case-studie som metodisk tilnærming, får jeg muligheten til å gå dypere inn i et fenomenet etnisk nasjonalisme, samtidig som jeg får sett fenomenet i et større bilde ved å sammenligne resultatene fra de respektive landene.

I denne oppgaven har jeg tatt utgangspunkt i etnisk nasjonalisme som utfall, hvor jeg forsøker å finne hva som påvirker dette utfallet i Norge, Frankrike og Polen. Dette kan ses i sammenheng med at man i et case-perspektiv begynner man med utfallet, og arbeider seg tilbake til årsaksforklaringene (Ragin 2001, sitert i Ringdal, 2018). Når det gjelder valg av land er disse valgt strategisk, på bakgrunn av et ønske om å fange variasjon innen blant annet grad av innvandring, historisk bakgrunn og grad av konservative holdninger. Dette med henblikk til at kjernen i komparative design er å finne egenskaper ved analyseenheter som er teoretisk interessante, som kan brukes til å forklare fenomenet som studeres (Ragin, 2014). Videre er ikke generalisering et mål i denne komparative case-studien. Det å bygge argumenter i forlengelse av eksisterende forskning vil i større grad være en målsetting, i lys av Hancké (2009).

4.3 Avhengig variabel

Reeskens og Hooghe (2010) poengterer at etnisk nasjonalisme er komplisert å undersøke, i den grad det er vanskelig å operasjonalisere fenomenet. Den avhengige variabelen i denne oppgaven som anvendes som et mål på etnisk nasjonalisme, er basert på spørsmålet: «Noen sier at følgende forhold er viktige for å være [nasjonalitet]. Andre sier at de ikke er viktige. Hvor viktige synes du hvert av disse forholdene er?» (European Values Study, 2017). Det å ha avstamning fra det respektive landet er et av forholdene som skal vurderes. Selv om etnisk nasjonalisme anses som vanskelig å måle, anses kriteriet om å ha samme avstamning som majoritetens etniske gruppe som den mest karakteristiske og betydningsfulle faktoren for etnisk nasjonalisme (Reeskens & Hooghe, 2010). Som følge av dette vurderer jeg at det nevnte spørsmålet fra EVS er en god indikator på etnisk nasjonalisme. Videre er fenomenet bredere enn det som kan fanges inn av denne endimensjonale variabelen som anvendes, og slik Brekke et al. (2020) påpeker er begrepet «avstamning» mulig å misforstå. Likevel kan man som følge av den teoretiske vurderingen av variabelen vurdere validiteten som høy, da den måler det viktigste aspektet i etnisk nasjonalisme.

Et annet spørsmål som ble vurdert i sammenheng med det ovennevnte spørsmålet er hvorvidt det er viktig å være født i landet, som Wegscheider og Nezi (2021) inkluderte i sin analyse. Da fokuset er på etnisitet i denne oppgaven, blir ikke dette spørsmålet inkludert. Videre vil også det å ha samme avstamning som majoriteten anses som et strengere krav for å være et fullverdig medlem av nasjonen, og anses dermed som et strengt nok mål på etnisk nasjonalisme. Oppgavens avhengige variabel ser dermed på viktigheten av å ha avstamning fra landet i forbindelse med å være fullverdig medlem av nasjonen, i sammenheng med Webers definisjon av etnisitet. Respondentene fikk her fire svaralternativ, hvorav disse lød svært viktig, ganske viktig, ikke viktig og slett ikke viktig (European Values Study, 2017). I tillegg kunne respondentene oppgi at de ikke visste, eller at de ikke ville svare.

Når det gjelder metode, er det på bakgrunn av den avhengige variabelen to muligheter for valg av statistiske modelleringsteknikker slik jeg ser det. Disse to vil her være ordinal logistisk regresjon og logistisk regresjon med dummyvariabel. Dette ettersom variabelen er en kategorisk variabel på ordinalnivå som kan anvendes med de fire kategoriene som skisserer viktigheten av nasjonal avstamning, eller dummykodes. Ordinal logistisk regresjon anvendes når man ikke vet den reelle avstanden mellom kategorier i avhengig variabel (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017). For å gjennomføre ordinal logistisk regresjon, må forutsetningen om parallell regresjon være oppfylt. Denne forutsetningen peker på at forholdet mellom hvert par

av utfallsgrupper er det samme, og for å undersøke om variablene imøtekommer denne forutsetningen, gjennomføres en Brant-test. Et signifikant resultat på denne testen tilsier at forutsetningen om parallell regresjon er brutt. Jeg gjennomførte denne testen, og på bakgrunn av signifikante resultat i Polen, anvender jeg ikke ordinal logistisk regresjon i denne oppgaven (se vedlegg 1 for resultat på Brant-test i Polen).

På bakgrunn av forkastingen av ordinal logistisk regresjon har jeg dummykodet den avhengige variabelen. De nye kategoriene skiller dermed mellom de som oppga at nasjonal avstamning er viktig, fra de som mener det ikke er viktig. Mer spesifikt er de som oppga at nasjonal avstamning er svært viktig og ganske viktig kodet som 1, og de som oppga at det ikke er viktig og slett ikke viktig er kodet som 0. Frekvensfordelingen på denne variabelen i de tre respektive landene vil analyseres i oppgavens analyse. Jeg har også forsøkt å sette kun de som mener nasjonal avstamning er svært viktig som 1, for å sette søkelys på de med sterkest tilknytning til etnisk nasjonalisme. Frekvensfordelingen ble for skjev i Norge til at denne dummykodingen av variabelen ble et godt mål. De som svarte at de ikke visste eller ikke ønsket å svare, blir ikke anvendt i den logistiske regresjonen, dette gjelder både for denne avhengige variabelen og de resterende variablene i oppgaven. Videre anvendes blokkvis logistisk regresjon, som gir meg muligheten til enklere å se endringer i resultatene for hvert enkelt land. Dette ettersom de fire modellene jeg har for hvert land vil bestå av de samme respondentene.

4.4 Uavhengige variabler

I oppgavens regresjonsmodeller, har jeg valgt å inkludere ni uavhengige variabler. Disse variablene inkluderes da de har blitt anvendt i tidligere forskning, i forsøk på å forklare variasjon i etnisk nasjonalisme og syn på innvandring. Av denne grunn ønsker jeg å undersøke hvorvidt de er forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i Norge, Frankrike og Polen. Videre vil jeg undersøke hvorvidt de uavhengige variablene har forskjellig påvirkningskraft i de tre landene. I dette delkapittelet er informasjon om variablene strukturert etter hvilken modell de introduseres i.

4.4.1 Modell 1: Sosiodemografiske variabler

Da de sosiodemografiske variablene kjønn, alder, inntekt og utdanning ofte anvendes i forskning på nasjonalisme og innvandringsholdninger, vil de også bli inkludert i denne oppgaven. Kjønn operasjonaliseres i denne oppgaven med dummyvariabelen *kvinne*, hvorav kvinne er kodet som 1 og mann som referansekategori 0. Videre er variabelen *alder*

omregnet fra hvilket år respondentene er født, hvor EVS har kodet dette som hvor mange år respondenten er. Aldersvariabelen strekker seg opprinnelig fra 18 til kategorien som samler de som er 82 og eldre. For å sikre en kontinuerlig variabel med meningsfulle kategorier fjernet jeg sistnevnte kategori. Aldersvariabelen går nå fra 18 år til 81 år i de tre landene.

Inntektsvariabelen i denne oppgaven benevnes *laveste kvintil*. Denne gir en indikasjon på husholdningens nettoinntekt, som peker på den samlede inntekten etter eventuelle fradragposter og skatt (European Values Study, 2017). De med lavere inntekt argumenteres for å blant annet være mer negativ til innvandrere og mer positiv til etnisk ekskludering (Arts & Halman, 2006; Strabac et al., 2012). Dermed ønsker jeg å sette søkelyset på lav inntekt i denne oppgaven, og har kodet inntektsvariabelen slik at jeg setter søkelys på det laveste kvintilet. Dette betyr at jeg har dummykodet de 20 prosentene med lavest inntekt som 1 og de andre som 0. Ettersom den opprinnelige inntektsvariabelen er en kategorisk variabel, vil det variere hvor nøyaktig omkodingen er i form av hvor nære man er på å få samlet de som har 20 prosent lavest lønn i én gruppe. Når det gjelder validiteten er det her to aspekter jeg ønsker å påpeke. For det første omfatter inntektsvariabelen i EVS hele husstanden, og ettersom jeg setter søkelys på individuelle aspekter innad i hvert land, kan dette være noe problematisk. Inntektsvariabelen vil likevel gi en indikasjon på respondentenes økonomiske situasjon. For det andre kan spørsmål om inntekt anses som sensitivt. Dette kan illustreres ved å se på andelen som har oppgitt at de ikke vet eller ikke ønsker å svare på spørsmålet, hvorav dette gjelder henholdsvis 3,75 prosent i Norge, 8,23 i Frankrike og 19,67 i Polen. Dette indikerer at graden av sensitivitet er varierende i de tre landene. Dette er to aspekter som kan bidra til å svekke variabelens validitet.

Variabelen *utdanning* har jeg operasjonalisert som en variabel på ordinalnivå med fire kategorier. Utdanningsvariabelen bygger på ISCED, som er en internasjonal standard for kategorisering av utdanning som strekker seg fra 0 til 8 (Unesco, 2012). Jeg har valgt å omkode fra ni kategorier til fire. Dette ettersom jeg ønsker å undersøke om man kan observere eventuelle forskjeller mellom gruppen som har høyest utdanning og de resterende kategoriene, og dette krever nok spredning i kategoriene. Den laveste kategorien peker nå på *grunnskole*, som inkluderer respondentene som har fullført utdanning til og med grunnskole. Variabelens andre kategori omfavner de som har fullført utdanningsnivå mellom grunnskole og bachelor eller tilsvarende, og denne benevnes *videregående*. Tredje utdanningskategori inkluderer de som har tatt utdanning som strekker seg mellom videregående utdanning og mastergrad, og benevnes dermed *bachelor*. Den fjerde og siste kategorien omfavner de som

har fullført *master* eller høyere utdanning. Utdanning operasjonaliseres i denne oppgaven som et dummysett, hvor gruppen med opptil fullført grunnskoleutdanning står som referansekategori. Dette for å få et tydelig bilde på hvordan det å ta lengre utdanning påvirker støtte til etnisk nasjonalisme. Når det gjelder variabelens validitet er det en utfordring at skolesystemene i de respektive landene ikke er oppbygd på nøyaktig samme måte, og kategoriene i variabelen kan dermed gi et skjevt bilde på utdanning. Den internasjonale standarden variabelen bygger på, anser jeg som begrensende for denne feilkilden.

4.4.2 Modell 2: Religiøsitet

Som tidligere redegjort for viser Strabac et al. (2012) til at religiøsitet kan ha en liberaliserende effekt på holdninger til innvandring, men samtidig er korrelert med etniske fordommer. Da jeg ønsker å undersøke religiøsitet i sammenheng med etnisk nasjonalisme, er det ønskelig med et sammensatt bilde på religiøsitet for å få beskrevet flere sider av fenomenet. Av denne grunn har jeg konstruert en skala som betegner variabelen *religiøsitet*. Skalaen bygger på to variabler, hvor den første er kodet på bakgrunn av spørsmål om hvor ofte respondenten deltar på religiøse seremonier med unntak av bryllup, begravelser og dåp (European Values Study, 2017). Den andre bestanddelen av skalaen er kodet fra spørsmål om hvor ofte respondenten ber utenfor religiøse seremonier. Variablene er bygd opp på samme måte, og den opprinnelige rekkefølgen for de syv svaralternativene var hver dag, mer enn en gang i uka, en gang i uka, minst en gang i måneden, flere ganger i året, sjeldnere og aldri. Etersom jeg ønsker å se på hvordan økende grad av religiøsitet påvirker etnisk nasjonalisme, valgte jeg å snu disse variablene og skalaen strekker seg nå fra aldri til hver dag. Variabelen *religiøsitet* omfatter både en samfunnsmessig essens av religiøsitet bestående av aspektet om å delta på seremonier, samt en personlig essens ved å inkludere spørsmål om bønn. Med ønske om å få et sammensatt bilde av religiøsitet, forsøkte jeg å inkludere enda flere variabler i skalaen, men disse ble forkastet på bakgrunn av ikke bestått korrelasjonstest, faktoranalyse eller reliabilitetstest (se vedlegg 2 og 3 for resultater på nevnte tester til den endelige skalaen *religiøsitet*).

Et annet alternativ for å gi et bilde på religiøsitet i datasettet, er en variabel som stiller spørsmål til om respondentene er religiøse, hvor de tre konkrete kategoriene er en religiøs person, ikke en religiøs person og en overbevist ateist (European Values Study, 2017). Ved å generere en skala slik jeg har gjort, anser jeg validiteten som sterkere enn om jeg skulle anvendt denne endimensjonale variabelen, ettersom skalaen dekker viktige aspekter av religiøsitet.

4.4.3 Modell 3: Generelle fordommer

Pettigrew et al. (2007) viser som tidligere nevnt at fordommer mot innvandrere korrelerer med fordommer mot homofile, da begge disse gruppene kan anses som ut-grupper. Av denne grunn ønsker jeg å se om holdning til homofile kan være med på å forklare utbredelsen av etnisk nasjonalisme. Wegscheider og Nezi (2021) inkluderte denne i en skala på sosiale verdier, men jeg ønsker å se mer spesifikt på dette aspektet. Variabelen *fordommer mot homofile* er basert på at respondentene skulle vurdere diverse handlinger om hvorvidt de mente at de kan rettferdiggjøres, hvor homoseksualitet var en av disse (European Values Study, 2017). Opprinnelig strekker svarkategoriene seg fra aldri som har verdien 1, til alltid som har verdien 10. Ettersom det teoretiske perspektivet omhandler fordommer har jeg valgt å snu variabelen, slik at variabelen skisserer en økende grad av fordommer mot homofile.

Den ovennevnte variabelen er inkludert for å undersøke holdninger til homofile, og ettersom premisset for variabelen er å rettferdiggjøre homofili, anser jeg variabelen som en god indikator for holdninger til denne gruppen. Et aspekt som kan påvirke hvorvidt denne variabelen gir et godt bilde på holdninger til homofile, er prinsippet om sosial ønskelighet hvor respondentene vrir svaret sitt i retning av det de anser som sosialt ønskelig (Ringdal, 2018). Ettersom de tre landene i denne oppgaven preges av svært forskjellige holdninger til homofili, slik det kommer frem av den deskriptive statistikken (tabell 1), kan dette påvirke resultatene i forskjellige retninger. Anonymiseringen EVS foretar seg kan redusere omfanget av svar i retning av sosial ønskelighet. Videre er denne variabelen på ordinalnivå, hvor forskjellen på eksempelvis kategorien 3 og kategorien 4 ikke er tydelig. Dette kan medføre skjevheter i analysen.

Tidligere i oppgaven har jeg stilt spørsmål om det å ha fordommer for ut-grupper også kan gjøre seg gjeldende for fordommer mot kvinner, ved å se til Allport (1958). Videre fant Wegscheider og Nezi (2021) en signifikant sammenheng mellom negative tanker om likestilling og etnisk nasjonalisme. I den forbindelse har jeg konstruert en skala, *fordommer mot kvinner*. Denne setter søkelys på syn på hvordan folk oppfatter familielivet til kvinner i jobb. Skalaen er konstruert på bakgrunn av to variabler, hvor begge er påstander respondentene skulle svare om de var sterkt enig, enig, uenig eller sterkt uenig med (European Values Study, 2017). Den ene av disse påstandene sier at når en mor har lønnet arbeid lider barna, og den andre er at familien vil lide om kvinnen har en fulltidsjobb. Før konstrueringen av skalaen, snudde jeg variablene slik at variabelen nå skisserer en økende grad av fordommer mot kvinner. Også for denne skalaen forsøkte jeg å inkludere flere variabler som omhandler

holdninger til kvinner, eksempelvis hvorvidt kvinner er dårligere bedriftsledere og politiske ledere enn menn. De videre utprøvde variablene ble ikke inkludert i skalaen, da de ikke besto de tidligere nevnte testene i forbindelse med å konstruere en skala (se vedlegg 2 og 3 for resultater på tester til den endelige skalaen *fordommer mot kvinner*).

Når det gjelder validiteten til variabelen *fordommer mot kvinner* fokuserer den på hvordan man anser kvinnens jobbsituasjon sin påvirkning på deres barn og familie. Variabelen har dermed et spesifikt fokus når det gjelder fordommer, men anvendes som et bilde på fordommer mot kvinner som et generelt fenomen. Dermed kan man være kritisk til variabelens validitet, da den ikke måler helheten av fenomenet det er snakk om. På tross av dette anser jeg variabelen for å være en indikator på fordommer mot kvinner som helhet, da variabelen måler tanker om kvinners plass i samfunnet.

4.4.4 Modell 4: Etnosentrisme og patriotisme

Etnosentrisme vil i denne oppgaven operasjonaliseres tilnærmet slik som Arts og Halman (2006) operasjonaliserte fenomenet i sin undersøkelse av europeisk identitet. Forskjellen er at i denne oppgaven blir variabelen operasjonalisert gjennom én av de fem variablene Arts og Halman (2006) anvendte i sin undersøkelse. Denne variabelen benevnes *etnosentrisme*, og måler hvorvidt respondentene mener det er best at innvandrere holder fast ved sine egne skikker og tradisjoner (European Values Study, 2017). Variabelen strekker seg fra at innvandrere bør holde fast ved egne skikker og tradisjoner, til at det er best at de ikke gjør det på en skala fra 1 til 10. Denne gir et uttrykk for etnosentrisme i form av at det gir et tydelig skille på hvorvidt respondentene mener at innvandrere bør adoptere de positivt vurderte tradisjonene til den etniske majoriteten. I forbindelse med å undersøke etnosentrisme som forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme, melder det seg spørsmål om kausale retninger. Dette vil diskuteres i oppgavens diskusjon. Når det gjelder validiteten til *etnosentrisme* kan prinsippet om sosial ønskelighet gjøre seg gjeldende. Dette ettersom det er et holdningsspørsmål som kan anses som noe sensitivt å svare på i den grad man kan føle det finnes et riktig svar på spørsmålene.

Patriotisme kan ifølge Coenders (2001) kobles til grad av tilhørighet til den nasjonale inngruppen, og har ifølge Willis-Esqueda et al. (2017) påvirkning på holdning til innvandrere. I denne oppgaven anser jeg det som spennende å undersøke om dette også gjør seg gjeldende som bakgrunn for etnisk nasjonalisme. Jeg har valgt å analysere et annet aspekt av patriotisme enn Wegscheider og Nezi (2021) for å bidra til et bredere syn på sammenhengen mellom

patriotisme og etnisk nasjonalisme. Variabelen jeg anvender benevnes *patriotisme*, og ser på hvor stolt respondenten er av å være en innbygger i landet sitt (European Values Study, 2017). De fire alternativene er i økende verdi etter omkoding ikke stolt i det hele tatt, ikke spesielt stolt, noe stolt og svært stolt. Det å være stolt av å være innbygger i landet sitt er kun en av fasettene når det gjelder patriotisme, og er dermed et smalt mål på patriotisme. Validiteten kan dermed vurderes som noe svak, selv om det å være stolt av landet sitt er et viktig aspekt ved patriotisme.

4.5 Deskriptiv statistikk

Tabell 1 Deskriptiv statistikk

	Norge					Frankrike			Polen		
	Min	Maks	N	Gj.snitt	S.d.	N	Gj.snitt	S.d.	N	Gj.snitt	S.d.
Avstamning viktig	0	1	877	0.274	0.446	1217	0.413	0.493	850	0.864	0.343
Kvinne	0	1	877	0.505	0.500	1217	0.540	0.499	850	0.538	0.499
Alder	18	81	877	48.23	16.47	1217	49.75	16.97	850	48.76	16.63
Laveste kvintil	0	1	877	0.208	0.406	1217	0.271	0.445	850	0.208	0.406
Utdanning											
Grunnskole (ref.kat.)	0	1	877	0.153	0.360	1217	0.206	0.405	850	0.324	0.468
Videregående	0	1	877	0.466	0.499	1217	0.600	0.490	850	0.387	0.487
Bachelor	0	1	877	0.247	0.432	1217	0.064	0.245	850	0.065	0.246
Master	0	1	877	0.133	0.340	1217	0.130	0.336	850	0.225	0.418
Religiøs	1	7	877	2.502	1.580	1217	2.089	1.552	850	4.959	1.748
Fordommer mot homofili	1	10	877	2.168	2.317	1217	3.818	3.051	850	7.013	3.416
Fordommer mot kvinner	1	4	877	1.544	0.749	1217	2.041	0.871	850	2.520	0.732
Stolt	1	4	877	3.645	0.583	1217	3.388	0.708	850	3.641	0.538
Etnosentrisme	1	10	877	6.277	1.976	1217	5.838	2.681	850	5.776	2.951

Som tidligere nevnt vil fordelingen på avhengig variabel analyseres i oppgavens analysekapittel. Videre kan man se at kjønnsfordelingen og aldersfordelingen er relativt lik i utvalgene for de tre landene inkludert i denne oppgaven. Når det gjelder inntekt er variabelen relativ for de tre landene, som betyr at det ikke er mulig å sammenligne hvilket av landene som har lavest gjennomsnittlig inntekt. Det man derimot kan se er at utvalget for Frankrike er utvalget som er best stilt innad i sitt eget land når det gjelder inntekt. Videre kan man se at utdanningskategorien videregående skole fungerer som en modalkategori i samtlige land. Samtidig er det stor spredning i utdanning i Polen, hvor en relativt stor andel har kun grunnskoleutdanning, samtidig som Polen har den høyeste oppslutningen til fullført mastergrad og høyere. Kategorien master er betydelig større i Polen enn den er i Frankrike og Norge.

Når det gjelder religiøsitet har Polen det klart mest religiøse utvalget. Norge og Frankrike har betydelig lavere grad av religiøsitet, hvorav sistnevnte har lavest gjennomsnittlig religiøsitet. Polen har også det høyeste gjennomsnittet på fordommer mot homofile og kvinner, hvor særlig gjennomsnittet i førstnevnte skiller seg fra gjennomsnittet i de andre landene. I videre linjer har Norge det klart laveste gjennomsnittet på begge disse fordomsvariablene. Variabelen som måler patriotisme har et nokså likt gjennomsnitt i alle tre land, hvor alle gjennomsnittene er relativt høye. Etnosentrisme ser ut til å ha størst oppslutning i Norge, hvor gjennomsnittene i Frankrike og Polen er jevne.

4.6 Reliabilitet

En vurdering av oppgavens reliabilitet er essensielt, da dette omhandler forskningens pålitelighet (Ringdal, 2018). Reliabilitet er et empirisk spørsmål, og dermed anser jeg det som viktig å diskutere tiden som har gått siden dataene ble samlet inn. Dette ettersom vi har vært vitne til store samfunnshendelser etter ferdigstillingen av datainnsamlingen i 2017. Et nærstående eksempel på dette er krigen i Ukraina, som medfører flere innvandrere enn tidligere i Øst-Europa. Dette er en faktor som kan påvirke dataens reliabilitet, da holdninger til eksempelvis etnisk nasjonalisme kan påvirkes av krigens konsekvenser. Da krigens konsekvenser ikke er kjent per dags dato er det vanskelig å tydelig vurdere dataens overføringsverdi til dagens samfunn. Ettersom oppgavens formål ikke er å gi en tallfesting av etnisk nasjonalisme, men heller hvilke faktorer som påvirker etnisk nasjonalisme, vil datamaterialet fra 2017 fortsatt kunne gi gode indikasjoner på dette.

5 Analyse

I denne delen av oppgaven skal jeg presentere og analysere resultatene fra regresjonsanalysene utført med data fra Norge, Frankrike og Polen. Dette gjøres med henblikk på oppgavens problemstilling, som stiller spørsmål til hvilke faktorer som påvirker etnisk nasjonalisme og hvorvidt det finnes systematiske forskjeller mellom disse i de respektive landene. For å få et bilde på utbredelsen av etnisk nasjonalisme i disse landene, vil jeg i første delkapittel sette søkelys på fordelingen på avhengig variabel. I denne forbindelse vil jeg koble utbredelsen til samfunnsmessige forhold i de tre landene, samt tidligere forskning på etnisk nasjonalisme, for å gi et bilde på hvorvidt utbredelsen er som forventet. Dette danner et bakteppe for diskusjon av problemstillingen i diskusjonskapittelet.

Videre i kapittelet vil det analytiske søkelyset rettes mot resultatene fra regresjonsanalysene. Resultatene struktureres etter land, og fire modeller vil presenteres for hvert land. Disse modellene kommenteres kronologisk. Slik det kommer frem av metodekapittelet, er resultattabellene strukturert slik at den første inkluderer sosialdemografiske variabler. Religiøsitet legges til i modell 2. Modell 3 inkluderer variablene om fordommer. Etnosentrisme og patriotisme inkluderes i modell 4. Samtidig vil jeg også kommentere eventuelle interessante endringer etter hvert som flere variabler inkluderes. Sammenligning av resultatene for de respektive landene vil gjøres fortløpende i analysekapittelet.

5.1 Fordeling på avhengig variabel

Tabell 2 Fordeling på avhengig variabel

	N	Antall 1	Prosent 1
Norge	877	240	27.4
Frankrike	1217	503	41.3
Polen	850	734	86.4

1=avstamning fra landet er viktig

Tabell 2 viser her informasjon om andelen i de tre landene som har svart at det å ha avstamning fra det respektive landet er viktig for å være henholdsvis norsk, fransk og polsk. Den avhengige variabelen står i denne oppgaven som et bilde på etnisk nasjonalisme, og tabell 2 vil dermed gi et bilde på utbredelsen av etnisk nasjonalisme. Slik det fremkommer av tabellen er det tydelige forskjeller i utbredelse av dette fenomenet i de tre landene.

I Norge ser man at 27,4 prosent anser det som viktig å ha norsk avstamning for å være norsk. Selv om i overkant av en fjerdedel kan anses som en relativt høy andel av den norske befolkningen, er dette er den laveste utbredelsen av etnisk nasjonalisme blant de tre landene i denne oppgaven. Disse resultatene stemmer relativt godt overens med resultatene fra Integreringsbarometeret (Brekke et al., 2020) hvor en tredjedel mente at å være av norsk avstamning er et viktig kjennetegn for å være norsk. Samtidig kan en fjerdedel oppfattes som en relativt høy andel da eksempelvis Larsen (2017) argumenterer for at nordmenn ikke er så opptatt av etnisk nasjonalisme. I lys av Kong Haralds ord som skildrer at de som har innvandret fra andre land er å anse som nordmenn, kan det her se ut til at ikke alle er like liberale som kongen.

Frankrikes historie preges som tidligere nevnt av tanker om landet som en idé og ikke en etnisitet (Eriksen, 1993). Dette kan anses som motstridende med etnisk nasjonalisme. I lys av dette kan en oppslutning til etnisk nasjonalisme på 41,3 prosent anses som overraskende høyt, da en betydelig andel franskmenn anser etnisitet som et viktig aspekt. Videre kan resultatet også sies å bryte med fransk universalisme som innebærer at etnisitet ikke trengs å defineres, samt tanken om at en franskmann er en franskmann uavhengig av slike egenskaper. Samtidig preges den politiske diskursen i landet av negative holdninger til, og utfordringer med innvandring (Nissen, 2021). Disse samfunnsaspektene gir et bilde på at utbredelsen ikke er helt uforventet.

Den høyeste utbredelsen av etnisk nasjonalisme ser man i Polen, hvorav 86,4 prosent av utvalget anser det å ha polsk avstamning som viktig for å være polsk. Dette er bemerkelsesverdig høyt, noe som stemmer overens med Larsen (2017) som pekte på høy utbredelse av etnisk nasjonalisme i Polen. Utbredelsen av etnisk nasjonalisme i Polen kan ses i sammenheng med at landet har vært underlagt andre etniske grupper, og at landet preges av konservative holdninger på flere områder (Brekke, 2020; Feinstein & Bonikowski, 2021). Den tydelige skjevfordelingen i avhengig variabel i Polen, kan føre til at det blir vanskelig å få signifikante resultater for Polen.

I sin helhet er det tydelige forskjeller i utbredelse av etnisk nasjonalisme i Norge, Frankrike og Polen. Neste steg er dermed å undersøke hvorvidt forklaringsfaktorene som bidrar til å påvirke etnisk nasjonalisme er de samme i disse tre landene tross forskjell i utbredelse.

5.2 Resultater Norge

Tabell 3 Logistisk regresjon - etnisk nasjonalisme i Norge

	Modell 1			Modell 2			Modell 3			Modell 4		
	OR	SE	SIG	OR	SE	SIG	OR	SE	SIG	OR	SE	SIG
Kvinne	0.792	0.127	0.144	0.790	0.127	0.142	1.055	0.181	0.757	0.992	0.176	0.963
Alder (Antall år)	1.020	0.005	0.000***	1.020	0.005	0.000***	1.013	0.005	0.012*	1.010	0.005	0.060
Laveste kvintil	1.432	0.279	0.066	1.430	0.279	0.067	1.382	0.283	0.113	1.464	0.308	0.070
Utdanning (grunnskole som ref.)												
Videregående	0.414	0.087	0.000***	0.413	0.087	0.000***	0.500	0.112	0.002**	0.478	0.110	0.001***
Bachelor	0.338	0.084	0.000***	0.336	0.084	0.000***	0.484	0.128	0.006**	0.534	0.144	0.020*
Master	0.337	0.100	0.000***	0.337	0.100	0.000***	0.515	0.161	0.034*	0.578	0.185	0.087
Religiøsitet				1.008	0.052	0.882	0.908	0.051	0.082	0.912	0.051	0.103
Fordommer mot homofili							1.243	0.046	0.000***	1.246	0.047	0.000***
Fordommer mot kvinner							1.360	0.149	0.005**	1.353	0.154	0.008**
Patriotisme										2.248	0.391	0.000***
Etnosentrisme										1.128	0.049	0.006**
Konstant	0.322	0.106	0.001**	0.319	0.107	0.001**	0.149	0.058	0.000***	0.004	0.003	0.000***
(N)=	877			877			877			877		
Pseudo R ²	0.053			0.053			0.104			0.138		

*= $p \leq 0.05$

**= $p \leq 0.01$

***= $p \leq 0.001$

Slik man kan lese ut av modell 1, er hverken kjønnsvariabelen eller inntektsvariabelen signifikante. Dette som følge av anvendt signifikansnivå på 0,05. Det ikke-signifikante resultatet indikerer at *kjønn* og inntekt i *laveste kvintil* ikke er forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i Norge. I kontrast til dette er variabelen *alder* signifikant i modell 1, hvor økende alder har en positiv effekt på støtte til etnisk nasjonalisme. I denne oppgaven vil det å observere verdi 1 på avhengig variabel, omtales som «støtte til etnisk nasjonalisme». Når det gjelder alder øker oddsen for støtte til etnisk nasjonalisme med 2,0 prosent for hver økning i alder. Dummysettet med *utdanning* gir signifikante funn. Gruppen med kun fullført grunnskole er referansegruppen og har signifikant høyere odds for å anse avstamning som viktig enn de andre gruppene. For å gi et bilde på forskjellen mellom ytterpunktene kan man basert på modell 1 se at de med høyest utdanning har 66,3 prosent lavere odds for å mene at norsk avstamning er viktig for å være norsk, sammenlignet de med grunnskole som høyeste fullførte utdanning.

Religiøsitet inkluderes i modell 2, og viser seg å ikke være signifikant. Dette tilsier at religiøsitet ikke er en forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme i Norge.

I modell 3 inkluderes variablene som setter søkelys på fordommer. Variabelen *fordommer mot homofile* er signifikant. Det signifikante resultatet indikerer at økende grad av fordommer mot homofili gir høyere odds for etnisk nasjonalisme. Variabelen er som tidligere nevnt kodet fra 1 til 10, og en økning på denne skalaen gir en økning på 24,3 prosent i odds for støtte til etnisk nasjonalisme. Signifikant økning i oddsen for støtte til etnisk nasjonalisme, forekommer også på variabelen som *ser fordommer mot kvinner*, som er kodet fra 1 til 4. Resultatet indikerer at en økning i uavhengig variabel gir 36,0 prosent økning i oddsen for støtte etnisk nasjonalisme for hver økning i uavhengig. Videre kan man i modell 3 se at utdanningsvariabelen har en betydelig svakere effekt enn i tidligere modeller. Eksempelvis ser man en endring i forskjell i odds mellom *master* og *grunnskole*. Oddsen har gått fra å være 66,3 prosent lavere for de med mastergrad, til å nå være 48,5 prosent lavere for de med mastergrad.

I modell 4 inkluderes variablene som er knyttet til patriotisme og etnosentrisme. Variabelen *patriotisme*, er signifikant og har odds ratio på 2,248. Dette indikerer en prosentvis økning i odds for støtte til etnisk nasjonalisme på 124,8. Dette skisserer mer enn en dobling i oddsen for støtte til etnisk nasjonalisme for hver økning i variabelen som går fra 1 til 4. Denne økningen i odds er bemerkelsesverdig høy, og vil bli diskutert videre i oppgavens diskusjon.

Når det gjelder *etnosentrisme* er resultatet signifikant, hvorav variabelen består av ti kategorier. Det signifikante resultatet skisserer en odds ratio på 1,128, som tilsier en økning i 12,8 prosent i oddsen for etnisk nasjonalisme for hver økning i uavhengig variabel. Disse resultatene indikerer at patriotisme og etnosentrisme er forklaringsfaktorer for støtte til etnisk nasjonalisme i Norge. Videre er det ikke lengre en signifikant forskjell i oddsen for å støtte etnisk nasjonalisme mellom de med laveste og høyeste fullførte utdanning. Da det her er kontrollert for mange andre faktorer, vil ikke dette resultatet være substansielt og det vil dermed ikke vektlegges.

Avslutningsvis i analysen av resultatene i Norge anser jeg det som nyttig å se på utviklingen av pseudo R^2 . Dette ettersom pseudo R^2 gir en indikasjon på hvilken av modellene som gir det beste bildet på forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme. R^2 er henholdsvis 5,3 prosent i modell 1 og 2, 10,4 prosent i modell 3 og 13,8 prosent i modell 4. Dermed ser man at det ikke er en økning i R^2 mellom de to første modellene. Dette indikerer at modell 2 ikke inneholder flere forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i Norge enn modell 1. Noe som styrker funnet hvor religiøsitet ikke er en forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme i Norge. Økningen i R^2 mellom modell 2 og 3 er bemerkelsesverdig, hvor den omtrent dobles. Den høyeste R^2 ser man i modellen med flest variabler, som indikerer at denne modellen forklarer mest av etnisk nasjonalisme i Norge.

5.3 Resultater Frankrike

Tabell 4 Logistisk regresjon - etnisk nasjonalisme i Frankrike

	Modell 1			Modell 2			Modell 3			Modell 4		
	OR	SE	SIG	OR	SE	SIG	OR	SE	SIG	OR	SE	SIG
Kvinne	0.872	0.107	0.266	0.897	0.111	0.379	1.064	0.139	0.633	1.090	0.144	0.512
Alder (Antall år)	1.011	0.004	0.003**	1.012	0.004	0.002**	1.004	0.004	0.335	1.000	0.004	0.942
Laveste kvintil	1.081	0.151	0.579	1.094	0.153	0.522	0.992	0.145	0.956	1.029	0.153	0.848
Utdanning (grunnskole som ref.)												
Videregående	0.453	0.072	0.000***	0.450	0.072	0.000***	0.522	0.087	0.000***	0.523	0.088	0.000***
Bachelor	0.196	0.061	0.000***	0.197	0.061	0.000***	0.276	0.089	0.000***	0.271	0.088	0.000***
Master	0.162	0.040	0.000***	0.161	0.040	0.000***	0.263	0.068	0.000***	0.273	0.072	0.000***
Religiøsitet				0.932	0.038	0.082	0.869	0.037	0.001***	0.864	0.037	0.001***
Fordommer mot homofili							1.165	0.026	0.000***	1.169	0.027	0.000***
Fordommer mot kvinner							1.373	0.107	0.000***	1.328	0.105	0.000***
Patriotisme										1.530	0.148	0.000***
Etnosentrisme										1.071	0.026	0.005**
Konstant	0.938	0.261	0.817	1.033	0.294	0.910	0.401	0.130	0.005**	0.078	0.036	0.000***
(N)=	1217			1217			1217			1217		
Pseudo R ²	0.063			0.065			0.110			0.128		

*= $p \leq 0.05$ **= $p \leq 0.01$ ***= $p \leq 0.001$

I modell 1 kommer det frem at variabelen *kvinne* ikke er signifikant, som også var tilfellet i Norge. Det samme lar seg gjelde for *laveste kvintil*, som ikke er signifikant. Dette indikerer at kjønn og inntekt ikke er å anse som forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme hverken i Frankrike eller Norge. Variabelen *alder* er signifikant både i Frankrike og Norge, og en økning i alder øker oddsen for å støtte etnisk nasjonalisme med 1,1 prosent i Frankrike. Videre viser *utdanning* seg å ha være en signifikant forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme også i Frankrike. Referansegruppen har grunnskole som høyeste fullførte utdanning, og de andre grupperingene har tydelig lavere odds for å anse det å være av fransk avstamning som viktig for å være fransk. For å tydeliggjøre forskjellen i odds vil de med minimum en mastergrad ha 83,8 prosent lavere odds for å anse avstamning som viktig i denne konteksten enn gruppen med grunnskole som høyeste utdanning.

I modell 2 introduseres variabelen *religiøsitet* som i likhet med resultatene for Norge ikke er signifikant. Basert på modell 2 tyder dette på at religiøsitet ikke er en forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme i Frankrike.

Variablene som ser på fordommer mot homofile og kvinner inkluderes i modell 3, hvorav begge er signifikante. *Fordommer mot homofile* har en odds ratio på 1,165 som tilsvarer en økning i 16,5 prosent i oddsen for å støtte etnisk nasjonalisme. Dette tilsier at jo mer fordomsfull mennesker er ovenfor homofile, jo høyere er oddsen for å støtte etnisk nasjonalisme. Resultatene for *fordommer mot kvinner* indikerer en økning i odds for å støtte etnisk nasjonalisme på 37,3 prosent for hver økning i uavhengig. Fordommer mot homofile og kvinner er dermed forklaringsfaktorer for støtten til etnisk nasjonalisme både i Frankrike og i Norge. Inkluderingen av disse to variablene har videre en tydelig effekt på betydningen av alder, utdanning og religiøsitet. *Alder* går her fra å være signifikant til å ikke være signifikant. Samtidig har *religiøsitet* gått fra å ikke være signifikant til å bli signifikant. Basert på modell 3 vil dermed alder ikke være en forklaringsfaktor for støtten til etnisk nasjonalisme, mens religiøsitet fremstår som en forklaringsfaktor. Religiøsitetsvariabelens resultat indikerer at religiøsitet er en svak, men liberal komponent i Frankrike når det gjelder støtte til etnisk nasjonalisme. Oddsen for å støtte etnisk nasjonalisme minker med 13,1 prosent for hver økning i religiøsitet basert på modell 3. Dermed vil resultatet for religiøsitet i Frankrike nå skille seg fra den ikke-signifikante betydningen i Norge. Den tredje endringen som forekommer på bakgrunn av inkluderingen av fordomsvariablene, er at utdanning får en tydelig svakere liberaliserende effekt. Forskjellen i odds mellom *master* og *grunnskole* går her

fra å være 83,8 prosent i modell 1 til 73,7 prosent i modell 3. Dette er en liknende utvikling som i Norge.

I modell 4 inkluderes indikatorene på patriotisme og etnosentrisme. *Patriotisme* er her signifikant. Odds ratioen indikerer en økning i odds for å støtte etnisk nasjonalisme på 53,0 prosent for hver økning i patriotismevariabelen. Videre er også *etnosentrisme* signifikant, og prosentvis økning i odds for støtte til etnisk nasjonalisme er her 7,1 prosent. Patriotisme og etnosentrisme gjør seg dermed gjeldene som forklaringsfaktorer for støtte til etnisk nasjonalisme også i Frankrike.

Når det gjelder pseudo R^2 er den 6,3 prosent i modell 1, og i likhet med de norske resultatene bidrar ikke inkludering av religiøsitet i modell 2 til en betydningsfull økning i pseudo R^2 . Ved inkluderingen av variablene som ser på fordommer, får pseudo R^2 en tydelig økning til 11,0 prosent og i modell 4 er den 12,8 prosent. Økningen tilsier at modell 4 best forklarer hva som påvirker franskmenn til å mene at avstamning er viktig i vurdering av hvem som er fullverdig fransk.

5.4 Resultater Polen

Tabell 5 Logistisk regresjon - etnisk nasjonalisme i Polen

	Modell 1			Modell 2			Modell 3			Modell 4		
	OR	SE	SIG	OR	SE	SIG	OR	SE	SIG	OR	SE	SIG
Kvinne	1.050	0.253	0.841	0.731	0.182	0.208	0.957	0.255	0.869	0.986	0.269	0.959
Alder (antall år)	0.996	0.008	0.634	0.991	0.008	0.252	0.987	0.009	0.144	0.983	0.009	0.059
Laveste kvintil	1.589	0.558	0.188	1.514	0.536	0.241	1.408	0.503	0.338	1.606	0.586	0.195
Utdanning (grunnskole som ref.)												
Videregående	0.302	0.107	0.001***	0.326	0.115	0.002**	0.407	0.153	0.017*	0.424	0.161	0.024*
Bachelor	0.599	0.384	0.423	0.674	0.428	0.534	0.980	0.622	0.975	1.031	0.651	0.962
Master	0.173	0.066	0.000***	0.200	0.079	0.000***	0.356	0.155	0.018*	0.379	0.168	0.029*
Religiøsitet				1.455	0.092	0.000***	1.298	0.090	0.000***	1.254	0.087	0.001***
Fordommer mot homofili							1.148	0.043	0.000***	1.130	0.043	0.001***
Fordommer mot kvinner							1.385	0.342	0.187	1.380	0.355	0.210
Patriotisme										2.559	0.514	0.000***
Etnosentrisme										1.017	0.041	0.682
Konstant	24.002	12.620	0.000***	6.053	3.465	0.002**	1.532	1.245	0.600	0.075	0.075	0.009**
(N)=	850			850			850			850		
Pseudo R ²	0.066			0.124			0.153			0.190		

*= $p \leq 0.05$

**= $p \leq 0.01$

***= $p \leq 0.001$

I modell 1 ser man at hverken *kvinne* eller *laveste kvintil* er signifikante forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i Polen, i likhet med resultatene for Norge og Frankrike. Da inntekt ikke ga signifikante resultater i noen av landene, ble det både forsøkt å kode variabelen med søkelys på de med lavest inntekt og til dummysett. Men ingen av disse omkodingene ga signifikante resultater. Som kontrast til Norge og Frankrike, er heller ikke *alder* signifikant i noen av modellene for Polen. Det ble forsøkt inkludert et andregradsledd på alder, men dette ga ingen signifikante funn i noen av landene. Resultatene for *utdanning* skiller seg også noe fra resultatene for Norge og Frankrike. Dette ettersom kun to av variablene i dummysettet er signifikante, hvorav den som er benevnt *bachelor* ikke er signifikant. Dette er interessant, og da det ikke er en teoretisk grunn til at det skal være slik, har jeg sjekket kodingene mine for å utelukke eventuelle feil. Slik jeg ser det skyldes ikke resultatet feil i koding, men det er i underkant av seks prosent i Polen som er i kategorien bachelor. Dermed kan det ikke-signifikante resultatet skyldes skjevfordeling i utdanningsvariabelen i Polen, samt høy standardfeil. De signifikante utdanningsresultatene viser til en liberaliserende effekt av utdanning, som også er essensen i utdanningsresultatene for Norge og Frankrike. For å skissere forskjellene i oddsen for støtte til etnisk nasjonalisme er oddsen for å støtte etnisk nasjonalisme 82,7 prosent lavere for de med mastergrad og høyere utdanning, kontra de med grunnskoleutdanning som høyeste.

I modell 2 har variabelen *religiøsitet* en signifikant effekt, hvorav økende grad av religiøsitet medfører økende støtte til etnisk nasjonalisme. Dette skiller seg fra resultatene for Norge og Frankrike, da religiøsitet ikke er signifikant i Norge og effekten i Frankrike tolkes som svakt liberaliserende. Basert på modell 2 i Polen øker oddsen for å støtte etnisk nasjonalisme med 45,5 prosent for hver økning i religiøsitetsvariabelen.

Variablene som ser på holdninger til homofile og fordømmer mot kvinner inkluderes i modell 3. Også i resultatene for Polen har en økning i *fordommer mot homofile* en positiv effekt på støtte til etnisk nasjonalisme, hvor oddsen øker med 14,8 prosent for hver økning i fordomsvariabelen. Dette indikerer at fordømmer mot homofile fungerer som forklaringsfaktor for støtte til etnisk nasjonalisme. Som kontrast til dette indikerer resultatene at det å ha fordømmer mot kvinner ikke er en forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme i Polen. Videre er det verdt å merke seg at effekten av *religiøsitet* synker i modell 3, hvor økningen i odds går fra 45,5 prosent til 29,8 prosent. Dette indikerer at religiøsitet er korrelert med holdninger til homofile og kvinner. Da religiøsitet anses å være korrelert med fordømmer, har jeg forsøkt å inkludere samspill med religion og henholdsvis fordømmer mot

homofile og fordommer mot kvinner. Da disse ikke ble signifikante i noen av landene ble de ikke inkludert. Videre er også resultatene for *utdanning* tydelig påvirket av inkluderingen av fordomsvariablene, da modell 3 skisserer en tydelig svakere effekt av utdanning enn vi så i de to første modellene. Eksempelvis er oddsforskjellen mellom *master* og *grunnskole* nå 64,4 prosent hvor den til sammenligning var 82,7 prosent basert på modell 1. Dette indikerer at holdningsvariablene som introduseres i modell 3 korrelerer med utdanning. Også her ble muligheten for samspillsledd undersøkt, mellom utdanning og hver av fordomsvariablene, men ingen ble signifikante.

I modell 4 er *patriotisme* signifikant og har en positiv effekt på støtte til etnisk nasjonalisme slik den også har i Norge og Frankrike. Dette indikerer at patriotisme er en forklaringsfaktor for støtte til etnisk nasjonalisme i alle tre landene inkludert i denne oppgaven. Hvorvidt denne indikasjonen er et resultat av endogenitet, vil tas opp i diskusjonen. Den relativt store effekten i Polen indikerer at oddsen for støtte til etnisk nasjonalisme øker med 155,9 prosent for hver økning i uavhengig variabel. Til kontrast fra resultatene i Norge og Frankrike er ikke *etnosentrisme* signifikant. Dette betyr at etnosentrisme ikke er en signifikant forklaringsfaktor for støtte til etnisk nasjonalisme i Polen.

Utviklingen i pseudo R^2 anser jeg som interessant i modellene for Polen. Et aspekt som er særlig interessant her er økningen mellom modell 1 og 2, da pseudo R^2 går fra 6,6 prosent til 12,4 prosent. I Norge økte ikke pseudo R^2 på bakgrunn av inkluderingen i religiøsitet og i Frankrike forekom det en relativt liten økning. Den tydelige økningen i R^2 i Polen indikerer at religiøsitet er en sterk forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme i Polen, og er en større forklaringsfaktor her enn i de to andre landene. Videre er pseudo R^2 15,3 prosent i modell 3, og den høyeste pseudo R^2 i Polen finner man i modell 4 på 19,0 prosent. Dette betyr at modell 4 i Polen har den høyeste pseudo R^2 av samtlige modeller i denne oppgaven, da Frankrikes høyeste er 12,8 prosent og Norges høyeste er 13,8 prosent.

6 Diskusjon

Formålet med dette kapittelet er å diskutere funnene mine opp mot hverandre, samt opp mot tidligere introdusert teori og tidligere forskning, samt kontekstuell informasjon om de respektive landene. Dette for å belyse aspekter knyttet til oppgavens problemstilling, som lyder: Hvilke faktorer påvirker etnisk nasjonalisme, og finnes det systematiske forskjeller i disse faktorene mellom Norge, Frankrike og Polen? Søkelyset rettes dermed mot de mulige forklaringsfaktorene og betydningen av dem. Forskjeller i faktorenes innvirkning på støtte til etnisk nasjonalisme vil diskuteres fortløpende. I siste del av diskusjonskapittelet trekker jeg linjer mellom utbredelsen av etnisk nasjonalisme i de tre landene og utsiktene for integrering av innvandrere.

6.1 Sosialdemografiens varierende betydning

Som tidligere nevnt, kretser deler av forskningen på innvandringsfeltet rundt sosialdemografiske aspekter. Sosialdemografiske variabler ble inkludert også i denne oppgaven, med varierende grad av signifikante funn. Tidligere forskning på holdning til innvandring har pekt på kjønn og inntekt som forklaringsfaktorer, men dette lar seg ikke overføre til etnisk nasjonalisme hverken i Norge, Frankrike eller Polen. Da det ifølge Strabac og Listhaug (2008) har vært vanskelig å avdekke gode teoretiske forklaringer på hvorfor kvinner ofte er mer tolerante enn menn, er det også vanskelig å avdekke forklaringer på hvorfor kjønnsforskjeller ikke gjør seg gjeldende her. Tidligere forskning, eksemplifisert med Strabac et al. (2012) og Dyrstad et al. (2015) finner at lav inntekt i varierende grad medfører etnisk intoleranse og etnisk nasjonalisme. Dermed kunne man ane en mulighet for at inntekt har en negativ innvirkning på etnisk nasjonalisme. Dette gjorde seg dog ikke gjeldende her. Da inntekt også ble undersøkt med søkelys på de med høyest inntekt, samt som dummysett uten signifikante resultat, styrker dette funnet om at inntekt ikke fungerer som forklaringsfaktor for støtte til etnisk nasjonalisme i Norge, Frankrike og Polen.

Når det gjelder alder har dette sosialdemografiske aspektet vist seg å ha varierende innvirkning på støtte til etnisk nasjonalisme i denne oppgaven. Resultatene for alder i Norge og Frankrike indikerer at jo eldre man er, jo høyere sannsynlighet har man for å støtte etnisk nasjonalisme. Dette indikerer at eldre mennesker er mer opptatt av at en må ha norsk og fransk avstamning for å være henholdsvis norsk og fransk, enn de yngre. I den grad etnisk

nasjonalisme kan ses på som å være innesluttet i sin nasjonale kultur og å være mindre åpen for andre impulser, kan dette ses i sammenheng med blant annet Pettigrew et al. (2007) som viser til at dette ofte er en effekt av høyere alder. Særlig aspektet om å være mindre åpen for andre impulser, kan tenkes å ha overføringsverdi til etnisk nasjonalisme. I Frankrike ble den nå «eldre» befolkningen vitne til at innvandrere ble oppmuntret til å flytte etter oljekrisen på 1970-tallet (Boubtane, 2022). Denne oppmuntringen tydeliggjorde skillet mellom inn-gruppe og ut-gruppe basert på opphav. De dalevende franskmennenes oppfatning av tilhørighet i Frankrike kan dermed ha blitt påvirket av dette skillet, da skillet indikerer at tilhørighet baseres på avstamning. I Norge har den «eldre» befolkningen opplevd å leve i et nokså homogent land, da innvandring økte betydelig først i 1960-årene (Hellevik & Hellevik, 2017). Dette kan videre styre eventuelle negative opplevelser med innvandrere i en retning av etnisk oppfattelse av nasjonalisme, med den klassiske tankegangen «alt var bedre før». Dette ettersom «før» her kan peke på en tid hvor Norges befolkning var en nokså homogen gruppe.

I Polen har den eldre befolkningen levd under det kommunistiske styret. Dermed kunne det tenkes at eldre i større grad enn yngre støtter etnisk nasjonalisme, da de har sett hvordan det å være under en annen etnisitets styre påvirker landet. Aldersvariabelen er dog ikke signifikant i Polen, som indikerer at alder ikke påvirker etnisk nasjonalisme. En mulig forklaring på at alder ikke er signifikant er den nevnte skjevfordelingen i avhengig variabel. Skjevfordelingen gjør at det kan bli vanskelig å finne signifikante forskjeller mellom den store gruppen som mener avstamning er viktig for å være polsk, og den relativt lille andelen som mener det ikke er viktig. Samtidig er det også mulig at støtte til etnisk nasjonalisme er uavhengig av alder i Polen. Dette vil i så fall stå i kontrast til resultatene for Norge og Frankrike, samt tidligere forskning.

Utdanningsvariabelen skiller seg fra de andre sosiodemografiske variablene, da alle de signifikante resultatene for utdanning peker i en liberaliserende retning. Studier gjort på holdninger til innvandring har funnet lignende effekter, hvor Pettigrew et al. (2007) og Strabac og Listhaug (2008) peker på at mennesker med høyere utdanning er mer tolerante mot ut-grupper. I denne sammenhengen forventes det at utdanning skal påvirke etnisk nasjonalisme. Samtidig kan man her trekke inn det jeg tidligere har nevnt om sosial ønskelighet, som indikerer at respondentene svarer det de tenker at er det mest aksepterte. Her kan man stille spørsmål til om høyt utdannede mennesker er mer tilbøyelig til å vri på svarene sine i en liberal retning, hvis det ærlige svaret er at de støtter etnisk nasjonalisme. Dette ettersom det kan forventes en viss standard for holdninger for mennesker med høy utdanning.

Det er imidlertid samsvar mellom mine funn og tidligere forskning, som indikerer at utdanning faktisk bidrar til økende toleranse, også når det gjelder hvem som kan anses som norske, franske og polske.

Resultatene for utdanning var, som tidligere nevnt, signifikant for alle kategorier i de tre landene, med to unntak. Et av disse unntakene observeres konsekvent mellom de med grunnskoleutdanning og de med bachelorutdanning i Polen. Dette er interessant, da det er signifikante forskjeller mellom de med grunnskoleutdanning og de to andre utdanningskategoriene i Polen. Hverken det å sjekke for mulige feilkodinger eller for om omkodningen av variabelen ikke stemmer overens med utdanningssystemet i Polen, har gitt en oppklaring i hvorfor man ser dette ikke-signifikante resultatet. Av den grunn antar jeg at det er den lave frekvensen, samt høye standardfeilen i bachelor-kategorien som er årsaken til at resultatene for denne gruppen ikke kan generaliseres. Samtidig kan den skjeve fordelingen i avhengig variabel i Polen stå som årsak. Det andre unntaket fra den signifikante effekten av utdanning forekommer i modell 4 i Norge. Ettersom dette observeres i en modell hvor det kontrolleres for mange andre faktorer, illegges ikke funnet betydning.

6.2 Religiøsitet som både liberal og konservativ komponent

Slik det kommer frem av teori og tidligere forskning, har religiøsitet en paradoksal effekt. Dette ettersom religiøsitet både skaper fordommer og fjerner fordommer (Allport, 1958). De varierende resultatene for religiøsitet i Norge, Frankrike og Polen komplementerer dermed tidligere forskning. Slik det kommer frem av oppgavens resultater, har religiøsitet ingen effekt på etnisk nasjonalisme i Norge, en liberaliserende effekt i Frankrike når det er kontrollert for blant annet fordommer, og fungerer som en konservativ komponent i Polen. Når det gjelder Norge, omtales landet som et av de mest sekulære i verden, noe som kan være en forklaring på hvorfor religiøsitet i Norge ikke påvirker synet på hvorvidt kun de med norsk avstamning er å anse som nordmenn.

I Frankrike blir religiøsitet en signifikant forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme først etter å ha kontrollert for fordommer mot homofile og kvinner. I dette ligger det at når man antar at franskmenn ikke er fordomsfulle, vil religiøsitet være liberaliserende. Dette gjør at man kan ane en svak negativ effekt av religiøsitet i Frankrike. Tallfestingen av den liberaliserende effekten i modell 3, vil dog ikke gjøre seg gjeldende i virkeligheten da det å kontrollere for holdninger gjør sammenhengen mindre virkelighetsnær. Den mulige svake liberaliserende effekten av religiøsitet skisserer de universalistiske og humanistiske aspektene ved religion

som Allport (1958) og Strabac et al. (2012) omtaler. Her kan det være en sammenheng med den franske universalismen. Sistnevnte er en tanke om at Frankrike ikke er en etnisitet, men heller en idé hvor eksempelvis etnisitet og religion ikke definerer nasjonalitet. Samtidig kan disse to aspektene om universalisme være uavhengige av hverandre, hvor det ene omhandler staten som helhet og det andre omhandler en effekt av religiøsitet. I denne forbindelse kan man se til *laïcité*, hvor det er et tydelig skille mellom stat og religion, som indikerer at det universalistiske perspektivet ved religion er gjeldende uavhengig av hvordan ideen om Frankrike definerer ens innbyggere.

Da både Norge og Frankrike omtales som sekulære vil ikke lengre de ikke-signifikante resultatene i Norge enkelt kunne forklares av sekularisering. Dette ettersom resultatene for religiøsitet i Frankrike er signifikante (i modell 2) på tross av en pågående sekularisering og lite religiøs aktivitet. Dette fordi Frankrike har det laveste gjennomsnittet for religiøsitet, hvor gjennomsnittet ligger på 2,16 på en skala fra 1 til 7, og til sammenligning ligger gjennomsnittet i Norge på 2,56 (tabell 1). Samtidig er det her verdt å merke seg at Główny Urząd Statystyczny (2020) viser til at deler av spiritualiteten man finner i Frankrike, ikke kan beskrives med kvantitative indikatorer. Variabelen som måler religiøsitet, kan dermed være for snever til å være en god indikator for religiøsitet i Frankrike. Dette kan gjøre at graden av religiøsitet i utvalget ikke er representativ for landet som helhet. En videre forskjell som gjør seg gjeldende mellom Norge og Frankrike er at de har ulike former for kristne trossamfunn, hvor Den norske kirke er luthersk-evangelisk og den franske er katolsk. Hvorvidt dette utgjør den faktiske forskjellen i religiøsitetens påvirkning på etnisk nasjonalisme i disse landene, kan ikke konkluderes.

Den rådende religionen i Frankrike er som tidligere nevnt katolisisme, noe det også er i Polen. På tross av at disse landene preges av samme religiøse fellesskap, har religiøsitet motsatt rettet effekt på støtte til etnisk nasjonalisme i de to landene. Hvor religiøsitet er svakt liberaliserende i Frankrike, er det en konservativ komponent i Polen. Den konservative komponenten i religiøsitet i Polen skisserer det Strabac et al. (2012) omtaler, hvor religiøse er mer tradisjonelle og illiberale i sine verdenssyn. Da betydningen av religiøsitet spriker mellom disse to landene, er det nærliggende å diskutere hva som skiller religion i dem. Blant annet er det et tydelig skille i religionsutbredelse og betydning av religiøsitet i de to landene. Ved å se på deskriptiv statistikk (tabell 1) er gjennomsnittlig religiøsitet i Polen over dobbelt så høy som i Frankrike. Videre er forholdet mellom kirke og stat svært forskjellig i Frankrike og Polen. I Frankrike er det et ansent forhold mellom kirke og stat, mens i Polen har kirken

vært en stabil komponent i en ustabil historie. Den katolske kirken har også vært sentral i formingen av den demokratiske staten Polen, som gir et bilde på at religionen står sterkt og er innflytelsesrik. Styrken og retningen på katolisismens betydning på etnisk nasjonalisme kan dermed være knyttet til hvor sterkt katolisismens verdier står i landene.

En videre mulig forklaring for retningsforskjellen, er graden av sekularisering i de to landene. Sekulariseringsprosessen i Polen er saktegående, hvor religiøsitet fortsatt er svært knyttet opp mot den religiøse identiteten. Til sammenligning har Frankrike ifølge Główny Urząd Statystyczny (2020) gjennomgått en intensiv sekularisering i andre halvdel av det 20. århundre. Betragtningen om sekulariseringens positive innvirkning kan styrkes ved å se til Golebiowska (2017), som argumenterer for at katolisismen i Polen er en viktig faktor når det gjelder negativt syn på homofili. Dette tyder på at sekularisering, her med vekt på frigjøring fra religiøse normer, kan virke liberaliserende. En slik sammenheng kan en også kan tolke ut fra de differensierte resultatene for Frankrike og Polen, hvor franskmenn virker å være både mindre religiøse og mindre fordomsfulle mot homofile.

6.3 Fordommer kan være generelle

Både det å ha fordommer mot homofile og et konservativt syn på kvinner, har i oppgavens resultater vist seg å være signifikante forklaringsfaktorer for støtte til etnisk nasjonalisme. Dette med unntak av fordommer mot kvinner i Polen. Fordomsvariablene er inkludert i oppgaven på bakgrunn av teorien om at fordommer er generaliserte, hvor det å ha fordommer mot en ut-gruppe eller en minoritet sjelden kommer alene (Chaney et al., 2021). De signifikante resultatene er en indikasjon på at generelle fordommer også omfavner mennesker av annen etnisitet, betydende de som anses som en ut-gruppe basert på etnisitet. Fordommer er ikke en eksplisitt essens i etnisk nasjonalisme, men da etnisk nasjonalisme beskrives som illiberal, ekskluderende og som et bidrag til fremmedfrykt (Jeong, 2016; Reeskens & Hooghe, 2010), kan dette ses i sammenheng med fordommer.

I videre linjer har Polen høyest utbredelse av fordommer mot både homofile og kvinner (tabell 1). Ved å sette dette i sammenheng med det Lecours (2000) omtaler som en liberaliseringsprosess, indikerer disse resultatene at Polen har kommet kortest i en slik prosess, og Norge lengst. Dette ettersom Norge har lavest utbredelse av både fordommer mot homofile og mot kvinner, samt av etnisk nasjonalisme. Frankrike inntar en mellomposisjon, i utbredelse av både fordommer og etnisk nasjonalisme. Ettersom det å ha fordommer mot homofile fører til større sannsynlighet for å støtte etnisk nasjonalisme, og fordommene

eksisterer i stor grad i Polen, er det nærliggende å anta at Polen ikke er i en liberaliseringsprosess. Et bilde på dette er etableringen av LHBT-frie soner i landet (Brekke, 2020). På den andre siden har det vært stor motstand mot disse sonene, og noen liberale verdier er dermed i fremmarsj blant folket.

Når det gjelder fordommene polakker har mot kvinner har ikke disse en signifikant effekt på sannsynligheten for å støtte etnisk nasjonalisme. Grunnet utbredelsen av disse fordommene og etnisk nasjonalisme kunne man anta at det å ha stereotypiske holdninger til kvinner er en holdning som kan medføre at en også støtter etnisk nasjonalisme. Dette viser seg å ikke være gjeldende i Polen. En mulig forklaring på dette, er den skjeve fordelingen i avhengig variabel.

Et annet aspekt jeg anser som nødvendig å diskutere når det gjelder holdningsvariablenes påvirkning på støtte til etnisk nasjonalisme, er den kausale retningen. I regresjonsanalyser er det sentralt at årsak kommer før virkning, som her vil være konservative holdninger før etnisk nasjonalisme. Ved å se til teorien om generelle fordommer, hvor mennesker med fordom mot én gruppe gjerne har fordommer mot flere, anser jeg det som nærliggende å anta at fordommer mot kvinner og homofile kommer før en tanke om at sin egen etniske gruppe *er* nasjonen. Dette ettersom generelle tanker om medmenneskers kjønn og legning kan anses som mer grunnleggende enn tanker om etnisk nasjonalisme. Sistnevnte krever tanker om hva nasjonen er, og hvem man tenker at nasjonen består av. Dette stiller krav til mer komplekse holdninger knyttet til medmennesker. Denne argumentasjonen indikerer at holdningsvariablene som er inkludert i denne oppgaven fungerer som årsak, og støtte til etnisk nasjonalisme som virkning.

6.4 Å være patriotisk og etnosentrisk

Ved å se på deskriptiv statistikk (tabell 1) kan man se at nordmenn, franskmenn og polakker i snitt er omtrent like stolte av å være innbygger i landet sitt. Dette på tross av at landene har tre nokså forskjellige historier og nåværende samfunnssituasjon. Videre er denne variabelen, som operasjonaliseres som en indikator på patriotisme, en signifikant forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme i samtlige land i denne oppgaven. Dette tilsier at jo mer stolte folk er av landet sitt, betydende jo mer patriotiske de er, jo større sannsynlighet er det for at de støtter etnisk nasjonalisme. I videre linjer gir dette et bilde på at grad av tilhørighet til landet sitt påvirker syn på ut-grupper, her representert av mennesker av annen etnisitet. Dette resultatet kan ses i sammenheng med Wegscheider og Nezi (2021) som peker på en sammenheng mellom patriotisme og etnisk nasjonalisme på nasjonalt og europeisk nivå.

Et spørsmål jeg anser som nødvendig å stille i denne sammenheng, er om dette betyr at patriotisme er en signifikant forklaringsfaktor i samtlige land, eller om man ser et tilfelle av endogenitet. Sistnevnte er knyttet til hvorvidt den uavhengige variabelen måler for mye av det samme som avhengig variabel. I dette ligger det at patriotisme ser ut til å være en forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme kun fordi patriotisme og etnisk nasjonalisme måler mye av det samme. Argumenter for at man her ser et tilfelle av endogenitet, er de tydelig høye odds ratioene for variabelen i Norge og Polen, samt at R^2 i disse to landene har en relativt høy økning i modell 4, hvor patriotisme og etnosentrisme inkluderes. I Polen er ikke etnosentrisme en signifikant forklaringsfaktor, og økningen i forklaringskraft kan dermed tilskrives patriotismevariabelen. Videre omfavner variabelen patriotisme det å være stolt av å være innbygger i landet, hvor etnisk nasjonalisme omhandler at majoritetens etniske gruppe er nasjonen. Dette kan anses som lignende aspekter, da begge er knyttet til tilhørighet til nasjonen. Samtidig skiller resultatene i Frankrike seg fra resultatene i Norge og Polen ved å ha en betydelig lavere odds ratio, samt ved å ikke ha en tilsvarende høy økning i R^2 basert på inkluderingen av variablene i modell 4. Det faktum at variabelen ikke har like stor innvirkning i Frankrike, når Frankrike på flere områder har vist seg som en mellomting av Norge og Polen, kan stå som et argument for at endogenitet ikke er tilfellet her. Dette ettersom patriotisme ville vært mer utslagsgivende i forklaringsgrad også i Frankrike, hvis det på et generelt nivå er problematisk store likheter mellom uavhengig og avhengig variabel.

Når det gjelder etnosentrisme viser dette aspektet seg, som tidligere nevnt, å være en signifikant forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme i Norge og Frankrike. I lys av Arts og Halman (2006) sin definisjon på etnosentrisme viser det seg at det å anse sin egen gruppe som sentrum for alt, og dermed måle andre grupper ut ifra ens egen, medfører større sannsynlighet for å støtte etnisk nasjonalisme. I dette ligger det at når man har egen inn-gruppe som premiss, og ikke vurderer ut-grupper fra deres eget ståsted, er veien til å basere nasjonalitet på etnisitet kortere i Norge og Frankrike. Ved å se på aspektet ved etnosentrisme som anvendes i denne oppgaven, betyr dette at jo mer opptatt en er av at innvandrere skal gi avkall på sine tradisjoner, jo høyere er oddsen for at man støtter etnisk nasjonalisme. I den grad etnosentrisme anses som en konservativ holdning ser man at det å være konservativ på et område påvirker det å være konservativ på et annet. Sistnevnte i form av syn på hvem som kan anses som norske og franske. Av utvalgene fra de tre landene er det norske, som tidligere nevnt, mest opptatt av at det er bedre om innvandrere ikke holder på egne skikker og tradisjoner (tabell 1). Ved å se dette i lys av ordene til Kong Harald, om at innvandrere fra

eksempelvis Afghanistan er nordmenn, virker dette noe overraskende. Dette ettersom et visst samsvar mellom etnosentrisme og etnisk nasjonalisme kan være nærliggende å forvente, da etnosentrisme kobles til fremmedfrykt (Arts & Halman, 2006; Miller, 2020). Samtidig har nordmenn den laveste oppslutningen til etnisk nasjonalisme (tabell 2), noe som kan sies å være mer i tråd med Kong Haralds ord. Dette indikerer at det i Norge er lettere å bli ansett som norsk hvis man ikke har norsk avstamning, enn det er å bli ansett som fransk i Frankrike uten fransk avstamning og polsk i Polen uten avstamning fra landet – men det er viktigere for nordmenn at innvandrere legger fra seg egne skikker enn det er for franskmenn og polakker. Den lavere graden av etnosentrisme i Frankrike og Polen enn i Norge kan tolkes som at franskmenn og polakker er mer tolerante når det gjelder innvandrere, og dermed som en liberal holdning. Ved å ta utgangspunkt i det signifikante resultatet for etnosentrisme i Frankrike kan utbredelsen av etnosentrisme også tolkes som illiberal. Dette ettersom utbredelsen kan være en indikator på at franskmenn ikke synes det er viktig at innvandrere legger fra seg sine tradisjoner, da de som er etnosentriske mener at innvandrerne ikke vil bli ansett som franske uansett, grunnet etnisitet.

Da polakker har vært opptatt av å opprettholde den polske identiteten ved okkupasjoner og andre problematiske forhold i sin fortid, kunne man forventet en signifikant positiv effekt av etnosentrisme også i Polen. Denne kausale sammenhengen gjør seg dog ikke gjeldende i Polen. Et aspekt som kan forklare den manglende signifikansen i Polen er den lave graden av innvandring, hvor Polen i 2019 var EU-landet med lavest prosentvis utenlandsfødt befolkning (European Migration Network, u.å.). Som følge av dette kan det være tilfellet at polakker ikke har en sterk formening om hvorvidt innvandrere skal beholde sine egne skikker. Som kontrast til dette er Norge et land som er preget av innvandring, og hvor respondentene har en tydelig mer etnosentrisk oppfattelse av innvandring. Samtidig kan også dette ikke-signifikante resultatet skyldes skjev fordeling på avhengig variabel i Polen.

Spørsmål om den kausale retningen bør stilles også når det gjelder forholdet mellom etnosentrisme og etnisk nasjonalisme. Slik jeg anser det, er det å ha en generell tolkning av verden med sin egen tradisjon og gruppe i sentrum, en mer grunnleggende holdning. Deretter vil det å ta standpunkt til hvem som får tilhøre sin egen gruppe, kunne komme på bakgrunn av denne tolkningen av verden.

6.5 Systematiske forskjeller og føringer for integrering

Innledningsvis påpekte jeg at etnisk nasjonalisme er særlig interessant med tanke på sammenhengen med holdning til innvandring, samt føringene denne nasjonalismeforståelsen legger for fullstendig integrering av innvandrere. Som tidligere nevnt medfører etnisk nasjonalisme restriktive holdninger til innvandrere (Brubaker, 1992; Jeong, 2016; Pehrson et al., 2009). Ved å videre trekke linjer til Webers definisjon av etniske grupper ser man videre en tanke om et blodsslektskap, hvorav dette stiller krav til nasjonalitet som innvandrere ikke kan oppfylle. I sammenheng med integrering kan det dermed gjentas at det ved etnisk nasjonalisme eksisterer en inn-gruppe og en ut-gruppe basert på etnisitet. I den grad integrering kan forstås som at innvandrere i størst mulig grad skal bli en del av samfunnet, både sosialt og kulturelt (Friberg, 2016), er det opplagt at ved etnisk nasjonalisme vil ikke de av annen etnisitet en majoriteten få denne plassen i samfunnet. Dette ettersom de ikke anses som fullverdige medlemmer av nasjonen, da viljen til samhørighet i nasjonen ikke vil strekke seg på tvers av etnisitet. I videre linjer skjer dette fordi troen på det felles opphavet, som er grunnlaget for etnisk nasjonalisme, er såpass sterkt at de som ikke oppfyller dette blir ekskludert fra «storfamilien».

I sammenheng med integrering er det spennende å se hvilke indikasjoner resultatene i denne oppgaven gir for integrering i Norge, Frankrike og Polen. Ved å se på disse landene som mottakerland av innvandrere, er det tydelig Polen som skiller seg ut med å legge seg på den hardeste linja når det gjelder hvem som får bli fullverdige medlemmer av nasjonen. Dette ettersom Polen har den høyeste utbredelsen av etnisk nasjonalisme. Det er altså i Polen andre etnisiteter i størst grad anses som annenrangs, da omtrent 85 prosent mener avstamning er viktig for å være polsk. Videre er oppslutningen til etnisk nasjonalisme rundt 40 prosent i Frankrike og 30 prosent i Norge. Dette tilsier at en betydningsfull andel i begge disse landene eksplisitt skiller mellom fullverdige og ikke-fullverdige medlemmer av nasjonen basert på etnisitet. Resultatene i denne oppgaven indikerer altså at det i lys av etnisk nasjonalisme er Polen som har de mørkeste utsiktene for integrering av innvandrere, samtidig som Norge og Frankrike har noe bedre utsikter for integrering. Samtidig er Rassemblement National på vei fremover i Frankrike, og den politiske diskursen preges av negative holdninger til innvandring.

I forlengelse av utbredelsen av etnisk nasjonalisme, er det interessant å se på hvordan effekten av de uavhengige variablene portretterer mulig utvikling i etnisk nasjonalisme og utsikter for integrering. Ved å kaste et blikk på de signifikante effektene av alder i Norge og Frankrike,

hvor yngre er signifikant mindre etnisk nasjonalistisk enn de eldre, kan dette indikere en mer inkluderende fremtid. Dette ettersom resultatet skisserer at etter hvert som den nå unge delen av befolkningen blir eldre, vil utbredelsen av etnisk nasjonalisme minke. Når det gjelder utdanning skaper dens liberaliserende effekt på etnisk nasjonalisme i samtlige land et bilde av at jo flere som blir utdannet, jo mindre utbredt vil etnisk nasjonalisme være, og jo bedre vil integreringen av innvandrere kunne gå. Videre har Norge og Frankrike gjennomgått en sekulariseringsprosess, som kan ha bidratt til at religiøsitet ikke har en konservativ effekt på utbredelsen av etnisk nasjonalisme. Jeg har også skissert at disse to landene har gjennomgått en liberaliseringsprosess, da fordommer er mindre utbredt i Norge og Frankrike enn i Polen. Fortsettelse av disse prosessene kan dermed føre til lavere utbredelse av etnisk nasjonalisme og derav bedre utsikter for integrering av innvandrere. Samtidig er det her viktig å kaste et blikk til Polen, hvor fordommer er utbredt. Dette kommer også frem i Polens politiske diskurs med forbud mot homofile i enkelte soner i landet. I denne sammenheng kan det også påpekes at sekulariseringsprosessen i Polen omtales som saktegående (Główny Urząd Statystyczny, 2020). Når det gjelder patriotisme og etnosentrisme, er det spennende å følge utviklingen av disse aspektene i landet, hvor resultatene indikerer at en nedgang i disse faktorene kan medføre en nedgang i etnisk nasjonalisme. I denne sammenheng hadde det vært spennende å undersøke den politiske diskursen i landene i enda større grad, da dette kan gi indikasjoner for hvordan utviklingen av etnosentrisme og patriotisme vil foregå. Det viser seg altså at Polen har de dårligste utsiktene for fullstendig integrering av innvandrere, og utviklingen i integreringen av ukrainere vil dermed være spennende å følge.

7 Konklusjon

I denne oppgaven har jeg rettet søkelys mot etnisk nasjonalisme i Norge, Frankrike og Polen. Jeg har introdusert teori og tidligere forskning, redegjort for metodiske valg, analysert resultater fra de logistiske regresjonsmodellene og diskutert disse aspektene i sammenheng med hverandre. Dette har blitt gjort for å besvare oppgavens problemstilling, som lyder: Hvilke faktorer påvirker etnisk nasjonalisme, og finnes det systematiske forskjeller i disse faktorene mellom Norge, Frankrike og Polen?

Innledningsvis stilte jeg spørsmål om hvorvidt det norske folket er enige med Kong Harald sitt utsagn om at mennesker som har innvandret fra eksempelvis Afghanistan kan være norske. I den forbindelse kan det trekkes frem at Norge er landet med lavest utbredelse av etnisk nasjonalisme i denne oppgaven. Dette betyr at Kong Haralds utsagn faller i bedre jord hos nordmenn enn tilsvarende utsagn ville gjort hos franskmenn og polakker. Samtidig er omtrent en fjerdedel uenig i utsagnet, og befester dermed at etnisitet fortsatt er av betydning også i Norge.

Viktigheten av etnisitet viser seg i størst grad i Polen, hvor nesten ni av ti polakker mener avstamning fra landet er viktig for å være polsk. Utbredelsen er oppsiktsvekkende høy, samtidig som det ikke er overraskende at Polen skiller seg fra de andre landene. Dette ettersom Polens sterke konservative og religiøse identitet, samt historie med okkupasjoner, indikerer at høy oppslutning til etnisk nasjonalisme er nærliggende. Videre har Frankrike og Norge mer lik oppslutning, som heller ikke er særlig overraskende, da begge land omtales som sekulære og har en lengre historie med innvandring og det å ha en heterogen befolkning enn Polen. Samtidig kan også oppslutningen til etnisk nasjonalisme i Frankrike anses som iøynefallende høyt. Dette fordi oppslutningen strider imot den universalistiske tankegangen franskmennene er kjent for. Resultatet tyder i videre linjer på at initiativet til lite omtale av etnisitet i Frankrike, ikke fjerner holdninger knyttet til fenomenet. Imidlertid er den politiske diskursen i Frankrike preget av innvandringsfiendtlighet, noe som gjør oppslutningen mindre overraskende. I sammenheng med utsiktene for integrering, tilsier resultatene i oppgaven at det er størst utfordringer i Polen, da høy grad av etnisk nasjonalisme indikerer at innvandrerne vil oppleve vansker med å anses som fullverdige polske.

I denne oppgaven har det blitt avdekket flere faktorer som påvirker etnisk nasjonalisme, samt faktorer som har vist seg å ikke påvirke etnisk nasjonalisme. Kjønn og inntekt har vist seg å være eksempler på sistnevnte. Basert på en antakelse om overføringsverdi av forskning på innvandringsholdninger til etnisk nasjonalisme, skulle økende inntekt vært liberaliserende, samt at kvinner skulle uttrykt mindre støtte til etnisk nasjonalisme enn menn. Da ingen av disse resultatene gjorde seg gjeldene som forklaringsfaktorer, ble det stilt spørsmål til hvorvidt overføringsverdien fra forskning på innvandringsfeltet var reell. Samtidig ble de teoretiske forventningene i stor grad innfridd for de resterende variablene i oppgaven, noe som indikerer en reell overføringsverdi.

Første del av problemstillingen stiller spørsmål til hvilke faktorer som påvirker etnisk nasjonalisme. I oppgaven har det blitt funnet signifikante resultater for alder, utdanning, religiøsitet, fordommer mot homofili, patriotisme og etnosentrisme. Dette indikerer at disse faktorene er å anse som forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme. Samtidig er det ikke samsvar i signifikans for alle disse variablene i samtlige land. Ved og først kaste et blikk på variablene som gjør seg gjeldende som forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme i alle tre land, står utdanning, fordomsvariablene og patriotisme støtt. Effektene av disse variablene anses å være i tråd med teori og tidligere forskning. Eksempelvis har utdanning en liberaliserende effekt i alle tre land. Dette resultatet står i samsvar med tidligere forskning på utdanning, og forsterker bildet av at det å ta høyere utdanning medfører et mer liberalt og tolerant blikk på verden. Når det gjelder det å ha fordommer mot homofile støtter resultatene oppunder at fordommer er generaliserte, i den grad etnisk nasjonalisme innebærer å ha fordommer mot de av annen etnisitet. Dermed er det slik at det å ha fordommer mot en gruppe sjelden kommer alene. Den tredje og siste faktoren som har en signifikant og entydig effekt på etnisk nasjonalisme i Norge, Frankrike og Polen er patriotisme. Denne effekten er positiv. I lys av tidligere forskning vil denne positive effekten av patriotisme gjøre seg gjeldende både for negative holdninger til innvandrere og støtte til etnisk nasjonalisme. Dette skaper et tosidig bilde av patriotisme– det er positivt å være stolt av hvor man kommer fra, men samtidig har patrioter en mer konservativ oppfatning av andre etnisiteter.

Andre del av oppgavens problemstilling stiller spørsmål til hvorvidt det finnes systematiske forskjeller i forklaringsfaktorer for etnisk nasjonalisme mellom Norge, Frankrike og Polen. Samtidig tydeliggjør resultatene at Polen skiller seg ut fra de andre to landene, både når det gjelder utbredelse av etnisk nasjonalisme og forklaringsfaktorer. Forskjellene i forklaringsfaktorer som kommer på bakgrunn av ikke-signifikante funn i Polen kan skyldes

skjevfordeling i avhengig variabel i Polen. Forskjellene i forklaringsfaktorer viser seg videre i form av fire variabler med varierende påvirkning på etnisk nasjonalisme i denne oppgaven. Disse faktorene er alder, religiøsitet, fordommer mot kvinner og etnosentrisme. Alder er ikke en signifikant forklaringsfaktor i Polen, til kontrast fra resultatene i Norge og Frankrike. I videre linjer indikerer dette at Norge og Frankrike er på vei mot en mer inkluderende praksis. Dette bildet får man ikke i Polen. En annen variabel med varierende effekt, er religion. I Norge påvirker ikke religiøsitet støtte til etnisk nasjonalisme. I Polen er religiøsitet en konservativ komponent, hvor religiøsitet viser seg som en sterk forklaringsfaktor for etnisk nasjonalisme. I Frankrike antydes det at religiøsitet har en svakt liberaliserende effekt på etnisk nasjonalisme. Her skisserte jeg at det å gå gjennom en sekulariseringsprosess kan ha en liberaliserende betydning. Dette ble trukket videre til en generell liberaliserende effekt av sekularisering, kontrastert med Polen som fortsatt preges av en sterk religiøs identitet. Resultatene i denne oppgaven underbygger diversiteten som har kommet frem i tidligere forskning når det gjelder effekten av religiøsitet.

Den tredje faktoren som har varierende påvirkning på etnisk nasjonalisme i denne oppgaven, er fordommer mot kvinner. Da denne faktoren ikke gjør seg gjeldene som forklaringsfaktor i Polen tilbyr ikke resultatene for fordomsvariablene enstemmig støtte til teorien om at fordommer er generaliserte. Den fjerde, og her siste faktoren som i varierende grad er en signifikant forklaringsfaktor er etnosentrisme. Også her skiller Polen seg fra de andre to landene, da etnosentrisme ikke påvirker etnisk nasjonalisme i Polen. I motsetning til resultatene for Norge og Frankrike går dette imot den teoretiske forventningen, hvor etnosentrisme ofte er koblet til fremmedfrykt og negative holdninger til heterogenitet i befolkningen.

7.1 Videre forskning

I et videre perspektiv hadde det vært interessant å forske på en eventuell utvikling i etnisk nasjonalisme i Polen, grunnet flyktningstrømmen fra Ukraina. Dette ettersom Polen nå er relativt homogent, og flyktningstrømmen vil gi store endringer i demografien. I lys av denne oppgavens tematikk er det slik jeg ser det, to mulige utfall av denne endringen. Et av disse er at polakkene anser ukrainere som av samme blodsslektenskap da de er naboland. Et annet utfall er vektlegging av varierende grad av religionsforskjeller og det faktum at de er fra en annen nasjon, som fører til at ukrainere ikke anses som fullverdige polakker selv med tiden til hjelp.

Å forske på hvordan denne utviklingen vil fortone seg kan dermed være av interesse, hvor dette blir et såkalt naturlig eksperiment.

Slik jeg ser det er det nødvendig med mer forskning på betydningen av etnisitet også i land som har kommet langt i sine liberaliseringsprosesser. Videre forskning på betydningen av etnisk nasjonalisme anses som nødvendig ettersom etnisitet fortsatt legger store føringer for hvordan man betrakter andres tilhørighet, som igjen vil påvirke hvorvidt innvandrere blir fullstendig integrert i sitt mottakerland. Forskningen kan her trekke inn den politiske diskursen i større grad enn jeg har gjort i denne oppgaven, da det er interessant hvilke føringer dette legger for etnisk nasjonalisme.

Slik det ser ut nå, er etnisitet fortsatt av betydning når det gjelder nasjonalitet, men kanskje vil Kong Haralds ord medføre enda større riktighet med tiden.

Referanser

- Allport, Gordon W. (1958). *The Nature of Prejudice*. Doubleday.
- Anderson, Benedict. (1991). *Imagined Communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. Verso. (Opprinnelig utgitt 1983)
- Arts, Will & Halman, Loek. (2006). Identity: The Case of the European Union. *Journal of Civic Society*, 2(3), 179-198. <https://doi.org/10.1080/17448680601104105>
- Betros, Gemma. (2010). The French Revolution and The Catholic Church. *History Review*, (68), 16-21.
- Bizmuic, Boris, Monaghan, Conal & Priest, Daniel. (2021). The Return of Ethnocentrism. *Advances in Political Psychology*, 42, 29-73. <https://doi.org/10.1111/pops.12710>
- Botvar, Pål Ketil & Urstad, Sivert Skålvoll. (2011). *Tilstandsrapport for den norske kirke 2011 [Status report for The Church of Norway 2011]* (3/2011). KIFO Stiftelsen kirkeforskning.
- Boubtane, Ekrame. (2022, 5. mai 2022). *France Reckons with Immigration Amid Reality of Rising Far Right*. Hentet 4. juni 2022 fra <https://www.migrationpolicy.org/article/france-immigration-rising-far-right>
- Brekke, Ingrid. (2020, 5. mars). Polen erklærer homofrie soner. Likevel kan landet være i ferd med å bli mer liberalt. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/verden/i/pLkABj/polen-erklærer-homofrie-soner-likevel-kan-landet-vaere-i-ferd-med-aa-bli-mer-liberalt>
- Brekke, Jan-Paul, Fladmoe, Audun & Wollebæk, Dag. (2020). *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge. Integreringsbarometeret 2020* (978-82-7763-678-8). Institutt for samfunnsforskning. <https://www.imdi.no/contentassets/549cabe5419b4f7f8d3c38f18bacc06e/integreringsbarometeret-2020.pdf>
- Brubaker, Rogers. (1992). *Citizenship and Nationhood in France and Germany*. Harvard University Press.
- Calhoun, Craig. (1993). Nationalism and Ethnicity. *Annual review of sociology*, 19(1), 211-239.
- Chaney, Kimberly E., Sanchez, Diana T., Himmelstein, Mary S. & Manuel, Sara K. (2021). Lay theory of generalized prejudice moderates cardiovascular stress responses to racism for White women. *Group Processes & Intergroup Relations*, 24(6), 998-1015. <https://doi.org/10.1177/1368430220929078>
- Coenders, M. T. A. (2001). *Nationalistic Attitudes and Ethnic Exclusionism in a Comparative Perspective: An Empirical Study of Attitudes Toward the Country and Ethnic Immigrants in 22 countries*. Radboud Repository.
- Dyrstad, Karin, Ellingsen, Tanja & Rød, Jan Ketil. (2015). Ethnonationalism in post-war Bosnia-Herzegovina and Kosovo. The effects of local violence and ethnic

- composition. *International Area Studies Review*, 18(1), 4-25.
<https://doi.org/10.1177/2233865914562081>
- Eriksen, Thomas Hylland. (1993). *Typisk norsk: essays om kulturen i Norge* (Bd. 2). Huitfeldt.
- Eriksen, Thomas Hylland. (2010, 10. juni 2020). *Etnisitet*. Hentet 27. mai 2022 fra <https://www.hlsenteret.no/kunnskapsbasen/livssyn/etnisitet/etnisitet.html>
- European Values Study. (2017). *Source Questionnaire PAPI Norway*. Hentet 24. april 2022 fra https://search.gesis.org/research_data/ZA7500
- European Migration Network. (u.å.). *Migrant population and immigration statistics in EU member States*. Hentet 4. mai 2022 fra <https://emn.ie/useful-statistics/migration-and-migrant-population-statistics-in-eu-28/>
- European Social Survey. (u.å.). *About the European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC)*. Hentet 22. april 2022 fra <https://www.europeansocialsurvey.org/about/>
- European Values Study. (2020). *European Values Study (EVS) 2017: Weighting Data*. GESIS Papers, 2020/13. <https://doi.org/10.21241/ssoar.70113>
- European Values Study. (u.å.-a). *About EVS*. Hentet 22. april 2022 fra <https://europeanvaluesstudy.eu/about-evs/>
- European Values Study. (u.å.-b). *Research Topics*. Hentet 22. april 2022 fra <https://europeanvaluesstudy.eu/about-evs/research-topics/>
- EVS. (2022). *European Values Study 2017: Integrated Dataset (EVS 2017)* GESIS, Cologne ZA7500 Data file Version 5.0.0. <https://doi.org/10.4232/1.13897>
- Feinstein, Yuval & Bonikowski, Bart. (2021). Nationalist narratives and anti-Immigrant attitudes: exceptionalism and collective victimhood in contemporary Israel. *Ethnic and Migration Studies*, 47(3), 741-761. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1620596>
- Friberg, Jon Horgen. (2016). *Assimilering på norsk. Sosial mobilitet og kulturell tilpasning blant ungdom med innvandrerbakgrunn* (46). Fafo. <https://www.faf.no/images/pub/2016/20605.pdf>
- Gellner, Ernst. (1983). *Nations and Nationalism*. Blackwell.
- Główny Urząd Statystyczny. (2020). *Wyznania religijne w Polsce w latach 2015–2018. Religious denominations in Poland 2015–2018*. Hentet 9. mai 2022 fra <https://stat.gov.pl/en/topics/other-studies/religious-denominations/religious-denominations-in-poland-2015-2018,1,2.html>
- Golebiowska, Ewa A. (2017). Religiosity, Tolerance of Homosexuality, and Support for Gay and Lesbian Rights in Poland: The Present and the Likely Future(s). I S. P. Ramet, K. Ringdal & K. Dośpiąg-Borysiak (Red.), *Civic and Uncivic Values in Poland: Value Transformation, Education and Culture* (s. 153-173). Central European University Press.
- Hancké, Bob. (2009). *Intelligent Research Design. A Guide for Beginning Researchers in the Social Sciences*. OUP Oxford.

- Hellevik, Ottar & Hellevik, Tale. (2017). Utviklingen i synet på innvandrere og innvandring i Norge. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 58(3), 250-283.
- Hummell, Eloise. (2014). Standing the Test of Time- Barth and Ethnicity. *Coolabah*, 13, 46-60.
- Jaskułowski, Krzysztof. (2010). Western (civic) versus Eastern (ethnic) Nationalism. The Origins and Critique of the Dichotomy. *Polish sociological review*, 171(3), 289-303.
- Jeong, Hoi Ok. (2016). A new comparison of the East and West: National identity and attitudes toward immigration. *Asian and Pacific Migration Journal*, 25(2), 206-219. <https://doi.org/10.1177/0117196816640972>
- Kashiwazaki, Chikako. (1998). Jus Sanguinis in Japan: The Origin of Citizenship in a Comparative Perspective. *International Journal of Comparative Sociology*, 39(3), 278-300.
- Kaufman, Eric. (2019). Ethno-traditional nationalism and the challenge of immigration. *Nations and Nationalism*, 25(2), 435-448. <https://doi.org/10.1111/nana.12516>
- Kong Harald. (2016). *Hagefest i Slottsparken: Velkomsttale*. Det Norske Kongehus. Hentet 29. mars 2022 fra <https://www.kongehuset.no/tale.html?tid=137662&sek=26947>
- Larsen, Christian Albrekt. (2017). Revitalizing the 'civic' and 'ethnic' distinction. Perceptions of nationhood across two dimensions, 44 countries and two decades. *Nations and Nationalism*, 23(4), 970-993. <https://doi.org/10.1111/nana.12345>
- Lecours, André. (2000). Ethnic and Civic Nationalism: Towards a New Dimension. *Space and Polity*, 4(2), 153-166. <https://doi.org/10.1080/13562570020013672>
- Mayer, Nanna. (2018). The Radical Right in France. I J. Rydgren (Red.), *The Oxford Handbook of the Radical Rights* (s. 433-451). Oxford University Press.
- Mehmetoglu, Mehmet & Jakobsen, Tor Georg. (2017). *Applied Statistics Using Stata. A Guide for the Social Sciences*. SAGE Publications.
- Miller, Steven V. (2020). Economic anxiety or ethnocentrism? An evaluation of attitudes toward immigration in the U.S. from 1992 to 2017. *The Social Science Journal*. <https://doi.org/10.1080/03623319.2020.1782638>
- Muller, Jerry Z. (2008). Us and Them: The Enduring Power of Ethnic Nationalism. *Foreign Affairs*, 87(2), 18-35.
- Nielsen, François. (1985). Toward a Theory of Ethnic Solidarity in Modern Societies. *American Sociological Review*, 50(2), 133-149. <https://doi.org/10.2307/2095405>
- Nissen, Sofie Grønntun. (2021, 12. april). Et lovforslag i Frankrike vekker sinne verden rundt: - Ikke rør hijaben min! *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/verden/i/IERgGk/et-lovforslag-i-frankrike-vekker-sinne-verden-rundt-ikke-roer-hijaben-min>
- NRK. (2021, 23. september 2021). *Polen dropper "LHBT-frie soner"*. Hentet 03. juni 2022 fra https://www.nrk.no/nyheter/polen-dropper-_lhbt-frie-soner_-1.15663092
- Olzak, Susan. (1992). *The Dynamics of Ethnic Competition and Conflict*. Stanford University Press.

- Osa, Maryjane. (1989). Resistance, Persistence, and Change: The Transformation of the Catholic Church in Poland. *East European Politics and Societies*, 3(2).
- Paszkiwicz, Zofia. (2021, 12. april). Norsk modell frontier opprør mot fransk hijabforbud. *NRK*. <https://www.nrk.no/urix/norsk-modell-fronter-oppror-mot-fransk-hijabforbud-1.15447911>
- Pehrson, Samuel, Vignoles, Vivian L. & Brown, Rupert. (2009). National Identification And Anti-Immigrant Prejudice: Individual And Contextual Effects Of National Definitions. 72(1), 24-38. <https://doi.org/10.1177/019027250907200104>
- Pettigrew, Thomas F., Wagner, Ulrich & Christ, Oliver. (2007). Who Opposes Immigration? Comparing German with North American Findings. *Du Bois Review: Social Science Research on Race*, 4(1), 19-39. <https://doi.org/10.1017/S1742058X07070038>
- Prazmowska, Anita. (2010). *Poland: A Modern History*. Palgrave Macmillan.
- Ragin, Charles C. (2014). *The Comparative Method: Moving beyond Qualitative and Quantitative Strategies*. University of California Press.
- Reeskens, Tim & Hooghe, Marc. (2010). Beyond the civic–ethnic dichotomy: investigating the structure of citizenship concepts across thirty-three countries. *Nations and Nationalism*, 16(4), 579-597. <https://doi.org/10.1111/j.1469-8129.2010.00446.x>
- Regional Refugee Response Plan. (2022). *Ukraine Situation. Regional Refugee Response Plan*. UNHCR. <https://hum-insight.info/plan/1103>
- Ringdal, Kristen. (2004). Norge i Europa: resultater fra den europeiske samfunnsundersøkelsen 2002. *Samfunnsspeilet*, 18(5). <http://hdl.handle.net/11250/179775>
- Ringdal, Kristen. (2018). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4. utgave. utg.). Fagbokforlaget.
- SSB. (2017, 22. november). *4 prosent muslimer i Norge?* Hentet 14. mai 2022 fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/4-prosent-muslimer-i-norge>
- SSB. (2021, 13. desember). *Sekularisering i Norge*. Hentet 4. mai 2022 fra <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/religion-og-livssyn/artikler/sekularisering-i-norge>
- Strabac, Zan & Listhaug, Ola. (2008). Anti-Muslim prejudice in Europe: A multilevel analysis of survey data from 30 countries. *Social Science Research*, 37(1), 268-286. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2007.02.004>
- Strabac, Zan, Listhaug, Ola & Jakobsen, Tor Georg. (2012). Patterns of Ethnic Intolerance in Europe. *Journal of International Migration and Integration*, 13(4), 459-479. <https://doi.org/10.1007/s12134-011-0222-4>
- Strabac, Zan & Valenta, Marko. (2015). Etniske minoriteter: variasjoner i velferd og arbeidstilknytning IB. Bungum, U. Forseth & E. Kvande (Red.), *Den norske modellen: Internasjonalisering som utfordring og vitalisering*. Fagbokforlaget.
- The Economist. (2020, 23. november). What is French laïcité? *The Economist*. <https://www.economist.com/the-economist-explains/2020/11/23/what-is-french-laicite>

- Unesco. (2012). *International Standard Classification of Education. ISCED 2011*. Hentet 25. april 2022 fra <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>
- Wegscheider, Carsten & Nezi, Roula. (2021). Who belongs to ›the people‹? The societal boundaries of national and European notions of citizenship. I B. Markus, S. Oliver & S. Toralf (Red.), *Democratic Citizenship in Flux: Conceptions of Citizenship in the Light of Political and Social Fragmentation* (s. 173-192). transcript Verlag. <https://doi.org/doi:10.1515/9783839449493-009>
- Willis-Esqueda, Cynthia, Delgado, Rosa Hazel & Pedroza, Karina. (2017). Patriotism and the impact on perceived threat and immigration attitudes. *The Journal of Social Psychology*, 157(1), 114-125. <https://doi.org/10.1080/00224545.2016.1184125>
- York, Joanna. (2020, 16. juni). France deates legality of collecting ethnicity data. *The Connexion*. <https://www.connexionfrance.com/article/French-news/Collection-of-ethnic-data-debated-in-France>
- Østerud, Øyvind. (2007). *Statsvitenskap. Innføring i politisk analyse* (Bd. 4.). Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Resultat Brant-test i Polen

Vedlegg 2: Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient

Vedlegg 3: Faktoranalyser for konstruering av skala

Vedlegg 1: Resultat Brant-test i Polen

Resultat på Brant-test i Polen. Testresultatet er bakgrunn for å ikke anvende ordinal logistisk regresjon i oppgaven.

	Chi2	df	P>Chi2
Likelihood ratio	42.55	21	0.004

Vedlegg 2: Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient

Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «religiøsitet» i Norge

	Be	Seremonier
Be	1.000	
Religiøse seremonier	0.559	1.000
Cronbachs α		0.704

Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «religiøsitet» i Frankrike

	Be	Seremonier
Be	1.000	
Religiøse seremonier	0.573	1.000
Cronbachs α		0.716

Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «religiøsitet» i Polen

	Be	Seremonier
Be	1.000	
Religiøse seremonier	0.679	1.000
Cronbachs α		0.802

Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «fordommer mot kvinner» i Norge

	Be	Seremonier
Arbeidende mor	1.000	
Kvinne fulltidsjobb	0.598	1.000
Cronbachs α		0.745

Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «fordommer mot kvinner» i Frankrike

	Be	Seremonier
Arbeidende mor	1.000	
Kvinne fulltidsjobb	0.678	1.000
Cronbachs α		0.809

Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «fordommer mot kvinner» i Polen

	Be	Seremonier
Arbeidende mor	1.000	
Kvinne fulltidsjobb	0.694	1.000
Cronbachs α		0.821

Vedlegg 3: Faktoranalyser for konstruering av skala

Faktoranalyse for skalaen «religiøsitet» i Norge

Faktor 1	
Be Seremonier	
Egenverdi	1.559

Faktoranalyse for skalaen «religiøsitet» i Frankrike

Faktor 1	
Be Seremonier	
Egenverdi	1.572

Faktoranalyse for skalaen «religiøsitet» i Polen

Faktor 1	
Be Seremonier	
Egenverdi	1.679

Faktoranalyse for skalaen «fordommer mot kvinner» i Norge

Faktor 1	
Arbeidende mor Kvinne fulltid	
Egenverdi	1.598

Faktoranalyse for skalaen «fordommer mot kvinner» i Frankrike

Faktor 1	
Arbeidende mor Kvinne fulltid	
Egenverdi	1.678

Faktoranalyse for skalaen «fordommer mot kvinner» i Polen

Faktor 1	
Arbeidende mor Kvinne fulltid	
Egenverdi	1.694

